

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildning

Fördelar med åldersblandade klasser – en undersökning om elevers och föräldrars uppfattningar

Anna Björk och Cecilia Pålsson

Examensarbete i LAU350

Handledare: Gudrun Wallner Bergö

Rapportnummer: HT06-2611-003

Abstract

Examinationsnivå: C-uppsats

Titel: Fördelar med åldersblandade klasser - en undersökning om elevers och föräldrars uppfattningar.

Författare: Björk Anna, Pålsson Cecilia

Termin och år: HT-2006

Institution: Institutionen för pedagogik och didaktik

Handledare: Gudrun Wallner Bergö

Rapportnummer: HT06-2611-003

Nyckelord: Åldersblandade klasser, åldersblandning, åldersintegrering, årskurslös, Montessori

Sammanfattning

Syfte

Undersökningens syfte är att få fram vilka fördelar elever och föräldrar ser med åldersblandade klasser. Målet är att se om elever och föräldrar ser de fördelar som forskarna lägger fram.

Huvudfråga

Vid elev- och föräldraintervjuer ställdes huvudfrågan: Vad kan det finnas för fördelar med åldersblandade klasser?

Metod

För att få fram ett resultat om elevers och föräldrars uppfattningar har vi använt oss av intervjuer. Material som använts för litteraturstudier är böcker, rapporter och artiklar.

Resultat

Resultatet visar att både elever och föräldrar upplever ett visst antal fördelar med åldersblandade klasser. De största fördelarna enligt eleverna är att det ger fler kompisar och att de kan hjälpa varandra. Föräldrarna ansåg att åldersblandningen största fördelar framkom vid individualisering och inskolning/klassövergångar. De såg också fördelar med det sociala utbytet som uppstod vid åldersblandning. Samtidigt visar resultatet tydligt att forskarna pekar på många fler fördelar än de som elever och föräldrar upplever.

Slutsats

Slutsatsen vi drar av detta resultat är att pedagoger och skolläring måste vara tydliga både för elever och föräldrar med information om motiv, pedagogiska idéer och vinster med åldersblandning. Vi drar även slutsatsen att en pedagog som ska arbeta med en åldersblandad klasskonstruktion, måste tro på arbetssättet. Detta är en förutsättning för att kunna lyfta fram fördelarna, så att även elever och föräldrar får en positiv upplevelse och ser vinsterna med att ha åldersblandade klasser.

Förord

Vi som är författare till detta examensarbete heter Anna Björk och Cecilia Pålsson och är lärarstudenter vid Göteborgs universitet. Under vår utbildning har vi läst många kurser tillsammans och under åren har våra tankar kring åldersblandade klasser väckts. Vid många tillfällen har diskussioner uppstått om fördelar respektive nackdelar med detta arbetssätt. Vi är väl medvetna om att man som pedagog kan komma att arbeta i en åldersblandad klass. Då vi skulle skriva en C-uppsats tog vi chansen att göra undersökning inom området, för att få en grund att stå på.

För att få en röd tråd genom arbetet så har vi uteslutande arbetat tillsammans. Detta anser vi har gett många givande diskussioner och resonemang. Samarbetet har fungerat utmärkt, då vi känner varandra sedan tidigare och har utnyttjat varandras erfarenheter väl. Det gemensamma arbetet har även gjort att vi kunnat bolla tankar och idéer sinsemellan, vilket hade varit svårt om vi arbetat var för sig.

Vi vill tacka de elever och föräldrar som ställt upp i intervjuerna. Vi vill även rikta ett tack till vår handledare Gudrun Wallner Bergö för de synpunkter och den vägledning hon gett oss under arbetets gång. Tack även till alla våra nära som ställt upp och läst och kommenterat vårt arbete.

Anna & Cecilia

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledningskapitel	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 Syfte och frågeställning.....	2
2. Metod	3
2.1 Metodval.....	3
2.2 Urval.....	4
2.3 Genomförande.....	4
2.4 Bearbetning.....	4
2.5 Tillförlitlighet.....	5
2.6 Etik.....	5
2.7 Avgränsning.....	5
3. Litteraturgenomgång	6
3.1 Begreppsdefinition.....	6
3.2 Motiv till åldersblandning.....	7
3.3 Teoretisk bakgrund.....	8
3.4 Tidigare forskning.....	9
3.5 Fördelar med åldersblandning.....	9
3.5.1 Inskolning och övergångar.....	9
3.5.2 Rollfördelning mellan eleverna.....	10
3.5.3 Social utveckling.....	11
3.5.4 Konkurrens mellan eleverna.....	11
3.5.5 Individualisering.....	12
3.5.6 Normer och regler i klassrummet.....	13
3.5.7 Föräldrars uppfattning kring åldersblandade klasser.....	13
3.5.8 Gruppindelningar i åldersblandade klasser.....	13
3.5.9 Montessoripedagogiken.....	14
4. Resultat	16
4.1 Presentation av skolorna.....	16
4.2 Elevernas uppfattning kring åldersblandade klasser.....	17
4.2.1 Rollfördelning mellan eleverna.....	17
4.2.2 Socialt utbyte.....	19
4.2.3 Individualisering.....	20
4.2.4 Gruppindelningar.....	20
4.3 Föräldrarnas uppfattning kring åldersblandade klasser.....	22
4.3.1 Inskolning och övergångar.....	22
4.3.2 Rollfördelning mellan eleverna.....	22
4.3.3 Socialt utbyte.....	23
4.3.4 Minskad konkurrens.....	23
4.3.5 Individualisering.....	24
4.3.6 Gruppindelningar.....	24
4.3.7 Normer och regler i klassrummet.....	25
4.3.8 Sammanfattning av elev- och föräldraintervjuer.....	25

5. Diskussion	27
5.1 Organisation kring åldersblandning	27
5.2 Elever i samspel	28
5.3 Arbetsformer	30
5.4 Diskussion kring metodval.....	32
5.5 Fortsatt forskning	33
5.6 Slutsats	33

Referenser

Bilaga 1

1. Inledningskapitel

1.1 Bakgrund

En debatt som har pågått de senaste tjugo åren, är den kring valet av klasskonstruktion. Efter många genomförda vfu-perioder (vfu = verksamhetsförlagd utbildning) i både åldersblandade och åldershomogena klasser, har vi hört både pedagogers och föräldrars negativa inställning till åldersblandade klasser. Vi tror att föräldrarnas inställning i stor utsträckning beror på okunskap och bristande information om de pedagogiska tankarna bakom beslutet. Det borde vara pedagogernas genom sin skolläsnings uppgift att tidigt informera om vinsterna med åldersblandningen.

I styrdokumentet står det om den enskilda skolans utveckling och hur denna skall ske. Detta belyser en del av det som vi anser brister i kontakten mellan parterna skolan-föräldrar-elever. I Lpo94 går det att läsa att det krävs:

...att undervisningsmålen ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Ett sådant arbete måste ske i ett aktivt samspel mellan skolans personal och elever och i nära kontakt med såväl skolans personal och elever och i nära kontakt med såväl hemmen som med det omgivande samhället (www.skolverket.se, 1994, s 7).

Utifrån våra erfarenheter under vfu har vi upplevt att det ofta brister i kommunikationen mellan pedagog och förälder. I styrdokumentet finns fler belägg för att kommunikation skola - förälder måste fungera:

Skolan skall klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan (www.skolverket.se, 1994, s 5)

Under vår utbildning har vi studerat litteratur som handlar om både för- och nackdelar med åldersblandade klasser. Vi har tidigare gjort en studie om åldersblandning där syftet var att se vilka fördelar respektive nackdelar pedagoger och föräldrar såg med åldersblandade klasser. Denna studie blev spretig och inte så djupgående som vi hade önskat. Därför vill vi nu smala av denna undersökning och enbart rikta in oss mot fördelar utifrån elevers och föräldrars uppfattningar. I litteratur lyfts ofta många fördelar fram som teoretiskt låter bra. Med detta som grund blev målet med den här undersökningen att se om praktiken kan ta fram dessa fördelar med åldersblandningen. En förutsättning är att man som pedagog har en klar och tydlig tanke bakom sin pedagogik. Ytterligare en strävan är att se om föräldrar och elever ser samma fördelar som forskningen lyfter fram och se hur det praktiseras i verkligheten. Vi är inte i huvudsak intresserade av hur pedagoger upplever åldersblandningen, även om det är oundvikligt att inte beröra denna synvinkel.

En anledning till att vi valt det här ämnet är att vi som blivande pedagoger är intresserade och nyfikna på vad elever och föräldrar faktiskt tycker. Det känns angeläget att som nyexaminerad pedagog ha en inblick i arbetet med åldersblandade klasser och en undersökning att kunna referera till när man står inför uppgiften att arbeta i en åldersblandad klass. Enligt många forskare är en av de stora vinsterna med åldersblandade klasser att eleverna arbetar över åldersgränserna och att både självständighet och samarbete betonas. Detta finner vi även i styrdokumentet, där skolan ska sträva efter att: ”varje elev lär sig att utforska, lära och arbeta

både självständigt och tillsammans med andra” (Lpo94, s 9). Vår förhoppning med undersökningen är att stärka vår egen tro på och kunskap om åldersblandning.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med undersökningen är att kartlägga elevers och föräldrars tankar och erfarenheter kring fördelar med åldersblandade klasser. Med detta menar vi att vi vill se om det som lyfts fram som fördelar i litteraturen, även uppfattas som fördelar av elever och föräldrar.

- Vad kan det enligt elever och föräldrar finnas för fördelar med åldersblandade klasser?

2 METOD

För att få fram ett underlag och kartlägga elevers och föräldrars tankar kring fördelar med åldersblandade klasser har vi besökt två skolor. Där fick föräldrar och elever frågan om vilka fördelar de finner med en åldersblandad klass. Ena skolan har en sedan länge fungerande organisation kring åldersblandning och den andra skolan har precis börjat med det. Vi vet också att pedagogerna har olika inställningar till klasskonstruktionen och arbetar didaktiskt olika. Dock vill vi redan nu påpeka att undersökningen inte haft som fokus att jämföra resultaten skolorna emellan, utan syftet var att få fram de generella fördelarna med åldersblandningen.

2.1 Metodval

Som metod valde vi att genomföra elev- och föräldrintervjuer. Vi ville göra en kvalitativ undersökning där fokus inte låg på många respondenter utan på kvalitén på de svar vi fick. Vår tanke var att vi skulle få en subjektiv information, eftersom vi är intresserade av hur föräldrar och elever upplever ett visst förhållande. Enligt Stukat (2005, s 41) är den vanligaste intervjun en dialog mellan en intervjuare och en intervjuad. Han skriver vidare att det kan finnas skäl till att vara två personer som intervjuar, då två personer kan upptäcka mer än vad en person kan göra och på så sätt få ut mer av intervjun. Med detta skäl i åtanke valde vi att tillsammans genomföra intervjuerna. Samtidigt tar Stukat (2005, s 41) upp att det finns en risk när man är två som intervjuar då den intervjuade kan uppleva ett underläge vilket kan förändra svaret. Denna risk var vi medvetna om, men valde ändå att vara två för att kunna stödja varandra vid eventuella följdfrågor.

Vi använde oss av en öppen fråga och byggde vidare intervjun på de svaren vi fick. Elisabet Doverborg och Ingrid Pramling Samuelsson (2000, s 38) skriver att oavsett vilken sorts fråga man ställer till barn så är det viktigt att följa upp dessa frågor med utgångspunkt i barnens svar. Det är svårt att som intervjuare balansera mellan att låta barnet prata fritt och att själv styra frågorna. Valet att utgå från en öppen fråga var för att respondenterna fritt skulle kunna reflektera kring tankar och erfarenheter. Enligt Mats Ekholm och Anders Fransson (1992, s 73 och 76) är det lämpligt att använda sig av en öppen fråga då man vill skaffa sig en första överblick över ett ganska obekant område. De menar att vid otillräckliga svar kan man följa upp barnens svar med frågor som ”när, var hur, varför, berätta mera”. Stukat (2005, s 39) skriver om ostrukturerade intervjuer där man använder sig av att ställa en eller flera huvudfrågor och följer upp svaren på ett individualiserat sätt. Det här gör man för att få en så fullständig information som möjligt. Utifrån Stukats ord valde vi att inte ha förberedda följdfrågor, utan byggde vidare på respondenternas svar. Exempel på frågor som byggts vidare på är: *Hur tror du att det blir nästa år?* (Detta var när eleven talade om nästkommande läsår) *Känns det bra att kunna hjälpa varandra?*

Ett alternativ som vi inte använde oss av, var att styra intervjun genom våra frågor och då leda in respondenterna på det svar vi ville få. Man skulle också ha kunnat använda sig av enkäter, men vi ansåg att man får utförligare svar genom intervjuer med den närvaro som blir en självklarhet med detta metodval. Stukat (2005, s 43) tar upp en risk som finns med enkäter, då det kan bli komplicerat att kontrollera att frågorna uppfattats korrekt. Författaren nämner svårigheten med reliabiliteten och de brister man kan råka ut för om man inte är noggrann. Han menar att det kan finnas en risk för feltolkningar, vilket påverkar tillförlitligheten (s. 126). Vi ansåg att eleverna kunde ha svårt att förstå frågorna vid enkäter och ändå behöva be oss om hjälp. Detta kan även gälla föräldrarna. Vid intervjuerna satt vi ner med barnen och

kunde omformulera frågan vid oklarhet. Ett annat problem med enkäter är att inte få in svaren i tid, vilket kan medföra ett bortfall i resultatet.

2.2 Urval

Intervjuerna ägde rum på två olika skolor med totalt sex föräldrar som har barn i åldersblandade klasser. Föräldrarna tillfrågades om sin medverkan på plats i skolorna, då de hämtade sina barn efter skoltid. Förutom att föräldrarna inte fick ha en pedagogisk bakgrund, var valet av respondenterna slumpmässigt. För att få denna information frågade vi pedagogerna i klassen om föräldrarnas bakgrund. Anledningen till detta val var att vi skulle få en så ärlig synvinkel från föräldrarna som möjligt. Om föräldrarna skulle ha en pedagogisk bakgrund kunde deras svar påverkas av deras teoretiska kunskaper. Vi var ute efter att få veta om de uppfattade några fördelar med åldersblandade klasser utifrån vad de har upplevt av sina barns skolgång.

Eleverna som intervjuades går i 2-3: or. Totalt gjorde vi 16 intervjuer, 8 på varje skola. Valet av elever var även det slumpmässigt, och framkom genom lottdragning.

2.3 Genomförande

Vi använde oss av bandspelare för att spela in intervjuerna. Doverborg och Pramling-Samuelsson (2000, s 26) skriver att det är en stor fördel att använda sig av bandspelare vid intervjuer. De tar främst upp fördelen med att det annars kan vara svårt att hinna med att anteckna. Enligt Stukát (2005, s 40) är valet av miljö viktigt vid intervjuer. Han menar att det ska vara ostört och upplevas som tryggt för båda parter och gärna utföras på den intervjuades hemmaplan. Då vi bland annat intervjuade barn, ansåg vi att det passade bäst att genomföra intervjuerna på deras hemmaplan, det vill säga i skolan. Doverborg och Pramling-Samuelsson (2000, s 26) pekar på vikten att välja rätt tidpunkt för intervjun. De skriver att ”ett barn som är uttröttat, väntar på att få äta, gå på rast eller bli avbruten i sin lek är inte alltid lika lätt att motivera och intressera för intervjun som ett barn som inte känner sig trött osv” (s 26). Även Stukát (2005, s 126) menar att dagsformen hos den man intervjuar kan påverka reliabiliteten i undersökningen. Vi valde att göra elevintervjuerna direkt på morgonen på den ena skolan, så att vi inte skulle avbryta dem i påbörjat arbete. På den andra skolan valde vi att göra elevintervjuerna direkt efter att eleverna ätit och varit ute på rast. Föräldrantervjuerna skedde på eftermiddagar då föräldrarna befann sig på skolan för att hämta sina barn.

2.4 Bearbetning

Intervjuerna har bearbetats och skrivits ner. Stukát (2005, s 40) skriver om hur man bearbetar intervjuer och hur man för att spara tid kan välja att endast ta med de intressanta delarna av inspelningen som är relevanta. Eftersom tiden var begränsad valde vi att enbart ta med det som var relevant för undersökningen. Därefter kategoriserades svaren utifrån likheter och olikheter och ställdes mot vad forskarna säger. Forskarnas resultat har vi funnit i litteratur som böcker, rapporter och artiklar. Resultatet vi fick vid intervjuerna har även ställts mot och kopplats till styrdokumentet.

2.5 Tillförlitlighet

Undersökningen vilar på 16 elevintervjuer och 6 föräldrainservjuer, vilket gör att resultat inte kan ses som den generella åsikten angående fördelarna med åldersblandade klasser. Något som kan påverka generaliserbarheten är när man har en liten undersökningsgrupp (Stukát, s 129). Det man däremot kan säga är det Stukát (2005, s 129) påpekar nämligen att en undersökning kan vara relaterbar, en svagare form av generalisering. Stukát (2005, s 129) skriver vidare att ”om flera personer ser samma sak, så blir resultatet mer trovärdigt”. Det som kan styrka vår strävan efter att få ett representativt resultat är att många respondenter såg samma fördelar. Både eleverna och föräldrarna var slumpmässigt utvalda, vilket ökar tillförlitligheten. Något som är svårt att avgöra när man intervjuar är hur man ska tolka svaren och deras trovärdighet. Enligt Stukát (2005, s 128) är det viktigt att ta med i beräkningen att alla svar inte alltid behöver vara helt ärliga. En del respondenter vill vara intervjuaren till lags och ger de svaren de tror intervjuaren vill höra.

2.6 Etik

Föräldrar till intervjuade elever var informerade och hade godkänt sitt barns medverkan. Vi har även ur etisk synvinkel lovat att hålla band och anteckningar som anknyter till intervjuerna anonyma. Föräldrarna var informerade om att barnen och skolan förblir anonym (Stukát 2005, s 131). Samtyckeslapp som lämnades ut till föräldrar återfinns som bilaga 1.

2.7 Avgränsning

Vi har valt att inte göra en jämförande undersökning då man i tidigare forskning nästan enbart fokuserat på det. Ämnet åldersblandade klasser är brett och kan ses från många olika synvinklar. Det är många faktorer som spelar in när man ska bilda sig en uppfattning om åldersblandningen är positiv eller negativ för barns utveckling. Därför begränsade vi oss till att ställa två synvinklar, elevers och föräldrars, mot tidigare forskning. Vi har i detta arbete även begränsat vårt intresse till att ta reda på elevernas och föräldrarnas positiva tankar kring klasskonstruktionen. Vi har valt att inte ta upp pedagogens perspektiv på åldersblandade klasser, då utrymmet är begränsat. En ytterligare orsak till valet att inte ha med pedagogernas synvinkel, är att vi tidigare gjort en undersökning med detta som utgångspunkt.

3. LITTERATURGENOMGÅNG

För att kunna diskutera elevernas och föräldrarnas uppfattningar om åldersblandade klasser mot vad forskarna skriver har vi valt att genomföra litteraturstudier. Vi har utgått ifrån läromedel, forskningsrapporter och avhandlingar. Nedan följer en litteraturgenomgång som är uppdelad i fem underrubriker. Den sista, fördelar med åldersblandning, är indelad i nio stycken för att underlätta för läsaren.

I detta kapitel har vi, utifrån vårt syfte att undersöka fördelarna med åldersblandade klasser, valt att enbart lyfta fram litteratur kring fördelarna med den blandade klasskonstruktionen. Under rubriken ”föräldrarnas uppfattning kring åldersblandade klasser” är det inte endast fördelar som lyfts fram utan även de problem och funderingar föräldrar har kring åldersblandade klasser.

I texten används både orden åldersblandade och åldersintegrerade klasser. Vi har valt att skriva det som respektive författare använt sig av och särskilt viktigt är detta då vi citerat från text. Begreppen definieras olika av olika författare. I undersökningen använder vi orden som varandras synonymer, det vill säga vi ger dem betydelsen att det är en klass med blandade åldrar. Begreppen pedagog respektive lärare och elev respektive barn förekommer i texten och de används som varandras synonymer. Motsatsen till åldersblandade klasser, kan kallas åldershomogen, och detta begrepp använder vi oss av. Nedan följer en begreppsdefinition som förtydligar för läsaren de begrepp som man använder sig av kring ämnet åldersblandning.

Efter begreppsdefinitionen kommer vi även att beskriva de tre motiv som vi finner i litteraturen, som tydligast visar varför man startat med åldersblandade klasser. Sammanfattningsvis så visar vi en figur med de mest framträdande fördelarna enligt Sundell (1999, s 10).

3.1 Begreppsdefinition

Åldersblandning

Nandrup och Renberg (1992, s 6) menar att detta är det mest neutrala uttrycket. Innebörden av det är att barn i olika åldrar finns i samma klass. Edlund & Sundell (1999, s, 7) har samma definition som den ovan nämnda, men skriver även att sammansättningen kan ha tillkommit antingen av anledning att elevantalet varit för lågt i de olika årskurserna eller av pedagogiska skäl.

Åldersintegrering

Edlund & Sundell (1999, s 7) menar att genom denna form av klasskonstruktion ligger fokus på de pedagogiska fördelarna. De tar fram att man ser möjligheter som att eleverna utbyter kunskaper, får ett större ansvarstagande, visar omsorg vilket alla är exempel på social träning. Det är också vanligast att eleverna i åldersintegrerade klasser sitter placerade åldersblandat. Nandrup & Renberg (1992, s 6) skriver att integrering mer trycker på ett samspel mellan elever i olika åldrar.

Bb-form

Handlar om när åldersintegrering kommit till av ekonomiska skäl därför att elevunderlaget varit för litet (Nandrup & Renberg 1992, s 6). Edlund & Sundell (1999, s 7) skriver att undervisningen i Bb-form liknar den i traditionellt åldersindelade klasser, men att det i första hand handlar om en fysisk och inte en pedagogisk integrering. De menar att den sammansättningen tillkommit genom att man tvingats till det för att Sverige är ett relativt glesbefolkat land.

Årskurslöshet

Årskurslös undervisning betyder att hela stadiet ses som en enhet och åldern inte är avgörande för vilken nivå undervisningen ska ligga på, utan man ser till respektive elevs behov (Nandrup & Renberg, 1992, s 6; Sahlin & Öberg, 1995, s 1).

3.2 Motiv till åldersblandning

Pedagogiska motiv

Nandrup och Renberg (1992, s 7) skriver att pedagogiska motiv till åldersblandning var vanligast under 70-talet, då lärarna oftast var initiativtagare till förändringen. Pedagogiska motiv innebär att man ser elevernas olikheter som en möjlighet och inte ett hinder. För att uppnå målet, en skola för alla, valde lärarna en åldersblandad undervisning. Vidare uttrycks att lärarnas grundtanke med åldersintegrerade klasser är att de vill utveckla och både förnya och förbättra sitt arbetssätt. De vill göra det mer engagerande och meningsfullt ur elevernas synvinkel. Lärarna vill då bland annat skapa en möjlighet för eleverna att lära av och fostra varandra, vilket hänger samman med att stimulera eleverna till både självständighet och samarbete. Andrae Thelin (1991, s 7) menar att utgångspunkten med den blandade undervisningen är hänsyn och respekt för varje elev och en undervisning som utgår från varje elevs förutsättningar.

Ekonomiska motiv

Ekonomiska motiv används framförallt som en lösning då resurserna inte räcker till, då främst i form av för lågt elevantal. Initiativet kommer oftast inte från de verksamma pedagogerna utan uppifrån, det vill säga skolledningen (Nandrup & Renberg, 1992, s 7). Sandqvist (1995, s 12) skriver att det var vanligt på glesbygden att eleverna var för få för att delas upp i homogena åldersgrupper. Enligt Åsa Malmros och Birgitta Sahlin (1992, s 8) blir en del skolor mer eller mindre tvingade att ha den åldersblandade klasskonstruktionen för att eleverna ska ha en skola som ligger så nära hemmet som möjligt. Då elevantalet är lågt, måste elever ur olika årskurser gå i samma klass. Det är skolor som ligger på glesbygden som ofta har dessa resursmässiga motiv för åldersblandningen.

Organisatoriska motiv

Organisatoriska skäl handlar främst om att skapa integration mellan förskola, skola och fritidshem. Samarbetet mellan verksamheter ökar vid en åldersintegrerad organisation och det underlättar vid skolstart och gör den mer flexibel (Nandrup & Renberg, 1992, s 7; Bergqvist, 1993, s 4).

3.3 Teoretisk bakgrund

Olga Dysthe (1996, s 13) skriver om *Det flerstämmiga klassrummet* och dess innebörd av att lärarens röst bara är en av alla röster som gör sig hörda i klassrummet. Det är ett klassrum där eleverna lär av varandra både muntligt och skriftligt. Dysthe tar i sin bok upp den ryske inlärningsteoretikern Lev Vygotsky (Vygotsky, s 55 i Dysthe 1996) och hans tankar kring begreppet den närmaste utvecklingszonen. Denne ansåg att samspelet mellan lärare och elev är väldigt viktigt och även samspelet elever emellan. Han uttryckte även att man inte skulle fastna i det eleven kan nu, utan ägna sig åt utmaningar och den potentiella utveckling som man kan uppnå med stöd och hjälp av någon annan. Det handlar om en draghjälp i sin utveckling som kan beskrivas på följande vis:

Det som är den närmaste utvecklingszonen idag kan bli den verkliga utvecklingszonen i morgon. Det som barnet kan göra nu med assistans kommer det senare att kunna göra ensam (Dysthe, 2003 s 81).

Dysthe (1996, s 56) nämner begreppet ”scaffolding” (byggnadsställningsfunktion) som en tänkt metafor om hur man kan ge stöd som kamrat i den nära utvecklingszonen. Dysthe hänvisar även till två andra teoretiker; Palinscar och Brown (Dysthe 1996, s 56); som har utvecklat ett elevaktiverande undervisningssätt, vilket kort kan beskrivas på följande sätt:

Elevernas utvecklings- eller tillväxtzoner överlappar varandra; genom att eleverna systematiskt hjälper andra med det de själva klarar av, utnyttjas den enskilde elevens starka sidor som en resurs i klassen på ett sätt som det är omöjligt för läraren att klara av (Dysthe, 1996, s 56).

I sin bok tar Dysthe även upp en annan rysk teoretiker, Michail Bakhtin (Dysthe 1996, s 63), som ägnade sig åt dialogbegreppet. Han beskrev också samspelet mellan personer och dialogens betydelse för den enskilde. Han menade:

Jag uppnår insikt eller medvetenhet om mig själv, jag blir mig själv bara genom att visa mig för den andre, genom den andre och med den andres hjälp... då människor blickar in i sig själva, ser de den andre i ögonen eller genom den andres ögon...(Dysthe, 1996, s 63).

Dysthe (1996, s 225-226) hävdar vidare att hur eleverna ser på sina klasskamrater och tar till sig deras hjälp grundar sig i det klimat som råder i klassrummet och vilken inställning pedagogen har till flerstämmighet. Elever som vant sig vid att ta vara på det deras klasskamrater säger och skriver för att komma vidare i sitt arbete och utveckling har sin grund i det klimat som man skapat i klassrummet. I det flerstämmiga klassrummet får eleverna chans att vara meningsskapande individer i samspelet både med sin lärare och med sina klasskamrater.

Dysthe (1996, s 228-229) beskriver utifrån sin egen forskning hur elever har svårt att lära sig att uppfatta varandra som resurspersoner. Det hon upplevde var att elever hade svårt att tro att de kunde lära sig något av varandra. Hon menar att en förutsättning för att eleverna skall se sig själva och sina kunskaper som tillskott till klassens gemensamma kunskapsbyggande är dels en ömsesidighet mellan elever och lärare, dels att eleverna känner att det de säger tas på allvar. Dysthe (2003, s 38) beskriver vad som skapar motivation och engagemang hos elever vid inlärning. En positiv bild för en elev kan vara när:

...eleven känner sig uppskattad både som någon som *kan* något och som någon som *kan betyda något* för andra (Dysthe, 2003, s 38).

Dysthe (2003, s 41) tar upp hur man ur ett sociokulturellt perspektiv ser samarbete som helt avgörande för inläring. Författaren hävdar vidare att Vygotskys tankar kring hur lärandet sker, innefattar de tre begreppen situerad, social och medierad verksamhet. Vygotsky använde begreppet mediering, som kan beskrivas som förmedling, och då vid inläring mer precist som stöd eller hjälp i en läroprocess.

3.4 Tidigare forskning

Den mesta av forskningen som finns kring ämnet åldersblandning är gammal. Den del av litteratur vi läst som är gammal, handlar till största del om hur de små skolorna på landsbygden åldersblandades på grund av för lågt elevantal. Vanligast är att åldersblandningen inte uppkommer på grund av pedagogiska skäl utan snarare av praktiska och ekonomiska. Litteraturen visar också att den mesta forskningen är av jämförande karaktär där ämnesprestationer står i fokus. De tar även upp att det ofta läggs en begränsad fokus på barnens sociala bakgrund och pedagogens arbetssätt (Kerstin Bergqvist, 1993, s 4; Ann-Charlotte Edlund och Knut Sundell, 1999, s 12).

En viktig aspekt inom området är att det inte finns något vetenskapligt stöd för att åldersblandning gynnar eleverna. Edlund och Sundell (1999) pekar på det här och frågar sig hur en organisation som denna kan få ett så kraftigt genomslag i Sverige utan att det finns ett vetenskapligt underlag att vila på. I rapporten fortsätter ifrågasättandet av förändringen med följande argument: ”att nya pedagogiska förändringar först måste vetenskapligt belägga att förändringen är bra. Det räcker inte med att en teori på ett logiskt och tilltalande sätt förutspår viktiga fördelar” (Edlund & Sundell, 1999, s 39; <http://www.skolporten.com/arkiv/view.asp?id=2168>).

Monika Vinterek (2001, s 13) har genom sina studier velat se på åldersblandade klasser ur elevernas perspektiv, vilket hon påpekar saknas tidigare forskning kring. Hon intresserar sig för den problematik som kan uppkomma när organisatoriska förändringar sker.

Ingrid Nandrup och Karin Renberg (1993, s 7) tar bland annat upp tre olika motiv för varför man har åldersblandade klasser: pedagogiska, ekonomiska och organisatoriska. Birgitta Sahlin och Gunilla Öberg (1995, s 12) och även Karin Sandqvist (1994, s 12) betonar olika motiv för att inrättandet av ålderblandade klasser skett. De framhäver endast två; pedagogiska och resursmässiga. Nandrup och Renberg (1993) ser följande fem delmål med den åldersblandade klassen: ”Social fostran, ansvar för det egna arbetet, individualisering, självständighet och samarbete och att olikheter utnyttjas – eleverna lär av varandra” (Nandrup & Renberg, 1993, s 24).

Skjöld Wennerström & Bröderman Smeds (1997, s 6) skriver om Montessoripedagogiken och hur den förespråkar åldersblandade klasser.

3.5 Fördelar med åldersblandade klasser

3.5.1 Inskolning och övergångar

En av åldersintegreringens stora fördelar är när det gäller inskolningen från förskolan till skolan, men även när man byter från en klass till en annan. Pedagogerna får endast en halv ny klass åt gången att lära känna och att sätta in i de förhållanden och arbetssätt som man har i

klassen (Edlund och Sundell, 1999, s 8; Anna Catrin Johansson, 1995, s 74; Nandrup & Renberg, 1992, s 9). Det underlättar både för elever och för lärare att ha en åldersblandad klass när det gäller inskolning och övergångar från en klass till en annan. ”Det ger färre nybörjare och färre elever som försvinner vart år vilket ger mindre vilsna elever i början och bättre möjligheter att möta nybörjare på ett positivt och stödjande sätt” (Vinterek, 2001, s 41). En annan fördel är att man som pedagog endast berövas några av sina elever varje år. Denna släppning av elever kan för pedagogen vara påfrestande på ett emotionellt plan (Johansson (1995, s 74).

Vinterek (2001, s 40) menar också att åldersblandningen är en fördel för elever som måste gå om ett år, då det alltid finns elever som går kvar i klassen. ”Elever som går fler eller färre år i skolan behöver därmed inte hamna i en helt ny klass” (s 40).

3.5.2 Rollfördelning mellan eleverna

En fördel som Edlund & Sundell (1999, s 8) lyfter fram i ålderblandade klasser är de olika roller eleverna intar i klassrummet. Eleverna får vara med i varandras utveckling och hjälpa varandra. De yngre eleverna kan fråga de äldre, vilket samtidigt ger de äldre eleverna tillfälle att kommunicera sin kunskap och befästa den i ord. Enligt Bergqvist (1993, s 5) kan de äldre eleverna som gått i skolan en längre tid vara föredömen och fungera som handledare för de yngre eleverna. Det betyder att ”de yngre och nykomlingar har modeller att följa och skolvana elever att fråga” (s 5). På liknande sätt tas det i annan litteratur upp det positiva samspel och utbyte som uppstår mellan eleverna i klassrummet. De äldre eleverna får en ansvarskänsla och omtänksamhet och ser vilket stöd de kan ge sina yngre kamrater. De hamnar i en utlärningsituation där de får förmedla sina egna vunna kunskaper. De yngre eleverna är ofta en inspirationskälla genom sin spontanitet och fantasi. Det blir ett utnyttjande av varandras resurser på ett naturligt sätt (Östmar, 1981 s 42 och 44; Sandqvist, 1995, s 25).

Nandrup & Renberg (1992, s 8 och 24) benämner att ett aktivt arbete med att utnyttja elevernas olikheter, leder till att elevernas att deras framgångar görs tydligare för dem själva. Här instämmer Thelin (1992, s 26) och hon menar att hela idén med åldersblandad undervisning är att eleverna ska lära sig ta ansvar för varandra och hjälpa och stötta varandra. Genom att vara äldst eller yngst i en grupp får man prova på olika roller. ”Att hjälpa en yngre kamrat kan vara lika utvecklande för individen, som att känna tryggheten av att bli hjälpt” (s 26).

En annan fördel är att eleverna vid åldersintegrerad undervisning lär sig respektera och samarbeta med äldre, yngre och jämnåriga kamrater. De skriver vidare att det sker en utveckling från att vara den hjälpta omhändertagna till att bli den som hjälper och tar mer och mer ansvar (Nandrup & Renberg, 1992, s 8-9; Johansson, 1995, s 74). Man kan även se på rollerna i klassen ur ett känslomässigt perspektiv som inbegriper självkänsla. Den utveckling som en svagpresterande kan uppleva genom att gå från den ”hjalpta” eleven till ett ökat kunnande som i jämförelse med nytillkomna klasskamrater, blir ett stort kunnande. Detta gör att eleverna hela tiden med jämna mellanrum under sina skolår kommer att inta de olika positionerna och då troligen ha större förståelse för varandra (Edlund & Sundell, 1999, s 9). Vinterek (2001, s 43) menar också att när det alltid finns yngre elever i klassen och det tillkommer flera nya som kan mindre, blir det inte så uppenbart om det finns en elev som inte kan lika mycket.

I styrdokumenterna uttrycks att: ”Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter” (www.skolverket.se, 1994, s 7).

Lpo94 skriver även att skolan skall sträva efter att varje elev:

- känner trygghet och lär sig att ta hänsyn och visa respekt i samspel med andra.
- lär sig att utforska, lära och arbeta både självständigt och tillsammans med andra. (www.skolverket.se, 1994, s 9).

3.5.3 Social utveckling

Vinterek (2001, s 43) menar att tryggheten ökar i en åldersblandad klass. Detta sker genom att ”rädslan för de äldre minskar när man erbjuds dagliga möjligheter att vara tillsammans över åldersgränserna” (s 43). Johansson (1995, s 74) skriver om vad hon benämner som ”sociala problem”. Hon menar att elever som har det svårt socialt kan gynnas genom åldersblandningen, då denna organisationsform oftast ger en flerparallellig skola. Möjligheterna att omfördela elever mellan klasser kan vara mycket flexibla och ses som en stor resursmöjlighet när ett flertal klasser finns till förfogande. Johansson anser att detta även i stor grad hör ihop med individualisering och elevvård.

Östmar (1981, s 42) menar att den ökade tryggheten kanske är den mest centrala fördelen med åldersintegrering, genom att eleverna härigenom får en större insikt i socialt beteende gällande samarbete, självständighet och hjälpsamhet. Han ser också ålderintegreringen som en stor social fördel, där man både får ingå och finna en betydelsefull roll i samspel med kamrater, vilket i längden ger en större trygghet. I styrdokumenterna finner vi strävansmål gällande skolans del i den sociala utvecklingen. I Lpo94 står det: ”Personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet, men även skolan har en viktig roll därvidlag” (www.skolverket.se, 1994, s 7).

Några ytterligare fördelar vad gäller personlighetsutveckling och kunskapsinhämtning med åldersblandade klasser, är att de äldre eleverna får naturliga repetitionstillfällen och de yngre eleverna får en förståelse genom att de har lyssnat på äldre kamraters redovisningar (Nandrup & Renberg 1992, s 9). En annan sak är att eleverna stärker sin självkänsla genom att bidra med sin erfarenhet och kunskap i gruppen.

Nandrup och Renberg (1992) skriver även om vad de kallar ”familjegrupper”. Detta innebär att eleverna sitter i sina familjegrupper i klassrummet och de arbetar även i dessa grupper vid t.ex. temaarbete. Grupperna är hopsatta så blandat som möjligt mellan åldrarna så att både äldre som känner till arbetsformerna och nybörjare hjälps åt. Denna grupp blir en trygghet för eleverna i början. Grunden för sammansättningen bygger på skolans faddersystem (Nandrup & Renberg 1992, s 30-33).

3.5.4 Konkurrens mellan eleverna

Enligt Vinterek (2001, s 43) är en fördel med åldersblandade klasser att man ofta arbetar med samma saker på olika nivåer. Därför minskar konflikter och konkurrens då det blir svårare att jämföra sig med en annan elev. ”Elevernas självtillit och självkänsla blir stärkt av att ingen elev alltid ”ligger sist” i klassen” (s 43). Eleverna får en starkare känsla av att de duger och slipper tävla med andra än sig själva (Nandrup & Renberg, s, 8-9; Skjöld Wennerström & Bröderman Smeds, 1997, s 134). ”Barn med långsam utvecklingstakt behöver inte känna sig

efter sina kamrater, eftersom det finns yngre barn i samma klass - som det kanske känns naturligare att samarbeta med” (Skjöld Wennerström & Bröderman Smeds, 1997, s 134).

Eleverna i en åldersblandad klass är alla någon gång små och hjälpbehövande, och någon gång är de den store hjälparen (Edlund & Sundell, 1999, s 9). Bergqvist (1993) nämner också hur barnens olika mognadsnivåer inte blir till ett problem i den åldersblandade klassen. ”Barnens olika åldrar gör det också synligt och naturligt att de befinner sig på olika mognadsnivåer och har kommit olika långt med uppgifter, något som anses motverka konkurrenstänkande bland barnen” (s 5).

3.5.5 Individualisering

Edlund och Sundell (1999, s 8-10) tar upp att en förväntad fördel med en åldersblandad klass är att klassens gruppammansättning tydliggör elevernas mentala ålder snarare än deras biologiska. De skriver vidare att pedagogen snarare får en handledande roll gentemot eleverna som skall ges en så långt som möjligt anpassad och individualiserad studiegång. I denna studiegång har eleven en stor och aktiv roll. Enligt Thelin (1992, s 11) används individualiserad undervisning i större bemärkelse vid åldersblandade klasser. Detta sker då ”eleven undervisas individuellt enligt sina förutsättningar men också ses som en unik resurs i gruppen och kan utvecklas i olika roller” (s 11).

Vinterek (2001, s 44) skriver att det i en åldersblandad klass blir en större kunskapspridning än i en åldersindelad klass. ”Svagpresterade elever blir gynnade genom att det anses bli lättare att invänta mognad vid inläring av baskunskaperna genom individualisering” (s 44). Även Östmar (1981, s 12) ser åldersintegrering som en större möjlighet att invänta elevens mognad vid inläring av nya kunskaper. Han menar också att man har möjlighet att låta längden på lågstadietiden (som det kallades vid den tiden) variera.

Enligt Thelin (1992, s 38) gynnas de ”svaga” eleverna vid en åldersblandad klassindelning då en individuell inläring ger dem större chans att befästa sina kunskaper. Det ges också fler tillfällen för repetition när klassen är åldersblandad, vilket också är en fördel för barn med inläringssårigheter. Det man måste ställa som motpol är frågan om repetition endast är en god företeelse vid inläring. Problematiken blir här balansen mellan god repetition för de svagare eleverna och tråkig upprepning för de andra eleverna. Läroplanen trycker på repetitionens motsats, det vill säga vikten av variation för att skapa motivation hos eleverna (www.skolverket.se, 1994, s 6 och 12). Även Sandqvist (1995, s 17) trycker på de ”svaga” elevernas fördelar. ”I en klass med barn i samma ålder blir det för barnen ibland pinsamt tydligt att individualiseringen, med olika uppgifter för olika barn, innebär en rangordning. Med åldersintegrerade klasser upplevs det som ”naturligt” med olikheter” (s 17). Eftersom barnen är olika lär de sig olika snabbt. Här är individualisering också lösningen på problemet (Sandqvist, 1995, s 17).

Sundell (2002, s 15) problematiserar ordet individualisering. Han hänvisar till en av Hermers undersökningar som talar om hastighetsindividualisering. Den innebär att eleverna arbetar med samma sak, fast var och en i sin egen takt. Vinterek (2001, s 44) menar att genom individualisering och att eleverna arbetar i sin egen takt, ökar elevernas förmåga att kunna ta eget ansvar och även deras självständighet ökar. I Lpo94 kan man läsa att: ”undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov” (www.skolverket.se, 1994, s 4).

Vidare kan man läsa att: ”det finns olika vägar att nå målet... därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla” (www.skolverket.se, 1994, s 4).

3.5.6 Normer och regler i klassrummet

Normsystemet består lättare i en klass där barnen är åldersblandade. Eftersom de elever som finns kvar redan har ett etablerat normsystem, övertas det systemet av de nya som kommer till klassen och de känner sig då snabbare trygga (Vinterek, 2003, s 41; Edlund & Sundell, 1999, s 10; Johansson, 1995, s 75). Östmar (1981, s 12) ser också en stor möjlighet att bibehålla de satta normerna i gruppen genom att det årligen endast blir en successiv förnyelse av elever.

3.5.7 Föräldrars uppfattning kring åldersblandade klasser

I Lpo94 tas det upp om den viktiga länken mellan skolan och hemmet. Man formulerar att:

Skolan skall klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan (www.skolverket.se, 1994, s 5)

Östmar (1981, s 15) menar att redan då man på 70-talet skulle starta med ålderintegrerad undervisning var det ett väldigt stort tryck och ifrågasättande från föräldrar. Han skriver att det mesta ifrågasättandet grundades i okunskap och utebliven information. Det som föräldrarna tyckte var svårast att se, var hur individualiseringen i undervisningen skulle fungera. Föräldrar jämförde med sin egen skolgång och i slutändan handlade de flesta frågorna om pedagogiska frågor snarare än om den specifika åldersintegreringen. Enligt Andrae Thelin (1992, s 24) är det viktigt att föräldrarna tidigt informeras och att informationen är tydlig. Om föräldrarna fått ordentlig information är de ofta positivt inställda till åldersblandningen, hävdar Thelin.

I Lpo 94 står det att det är skolans uppdrag att ”vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran och utveckling. Arbetet måste därför ske i samarbete med hemmen” (www.skolverket.se, 1994, s 5).

Östmar (1981, s 62-63) skriver vidare om åsikter som kommer från föräldrar. Det är föräldrar vars barn är äldst i en åldersblandad klass, som hört att fröken ägnar för mycket tid till nybörjarna och att deras inlärningstakt varit långsam. Det finns även de som har synpunkten att förhållandena blir stökiga när eleverna inte har bestämda platser i klassrummet. En ytterligare sak som påpekas är årsgruppernas ”kommande och gående”, vilket anses göra situationen rörig. Det begränsade urvalet av jämnåriga kamrater ses som en nackdel. Den fördel som betonas starkast av föräldrar är den sociala samvaron mellan eleverna.

3.5.8 Gruppindelningar i åldersblandade klasser

Ibland grupperas barnen efter sina åldrar och har då olika saker på sitt schema. Till exempel kan ettorna ha skrivövningar medan tvåorna har gymnastik (Bergqvist, 1993, s 24). Kerstin Di Meo och Eva Zillen (1987, s 8) menar att vid årskursindelning bestämmer årskurstillhörigheten innehåll och nivå på undervisningen. Varje årskurs arbetar med sina uppgifter och läraren har genomgångar i varje årskurs för sig. Sandqvist (1994, s 32) skriver om begreppet ”Grupptimme” som det kan kallas när läraren enligt schema inte har hela

klassen samtidigt. Eftersom till exempel ettorna har kortare arbetsdag, blir de äldre eleverna ensamma när ettorna gått hem.

Enligt Di Meo och Zillen (1987, s 8), förekommer nivågruppering, där barn som befinner sig på samma nivå i ett visst ämne, grupperas. De menar dock att gapet mellan ”svaga” och ”duktiga” kan öka och de som är svaga kan då känna sig stämplade. När grupper har stabiliserats borde elevernas olika kompetens och erfarenheter komma till användning. ”Det är däremot sällsynt att det faktum att barnen är olika gamla, mogna och kunniga används som resurs i undervisningen” (Bergqvist, 1993, s 24). I sin rapport hänvisar Edlund & Sundell (1999, s 37) till forskning från USA som konstaterar att det är positivt för elevers inläring då åldersintegrerade grupper används för att den ökade biologiska spridningen, sen används för att sätta ihop mentalt homogena tvärgrupper. Sedan bedrivs traditionell undervisning i dessa tvärgrupper.

Om man låter eleverna arbeta tillsammans med dem som de själva vill samarbeta med får de mer gjort och oftast är det intresset som avgör vem de arbetar med. Om schemat tillåter så tillåts eleverna även att arbeta med elever från andra klasser. Man arbetar för att ha flexibla grupper, för att eleverna ska uppmuntras till att kunna arbeta med vem som helst i klassen. Man ska även i så stor utsträckning det går sträva efter att eleverna först väljer en uppgift som de vill arbeta med och sen arbetar med någon kamrat som valt samma uppgift, inte motsatsen att man väljer utifrån vem man vill arbeta med (Nandrup & Renberg, s 34-35).

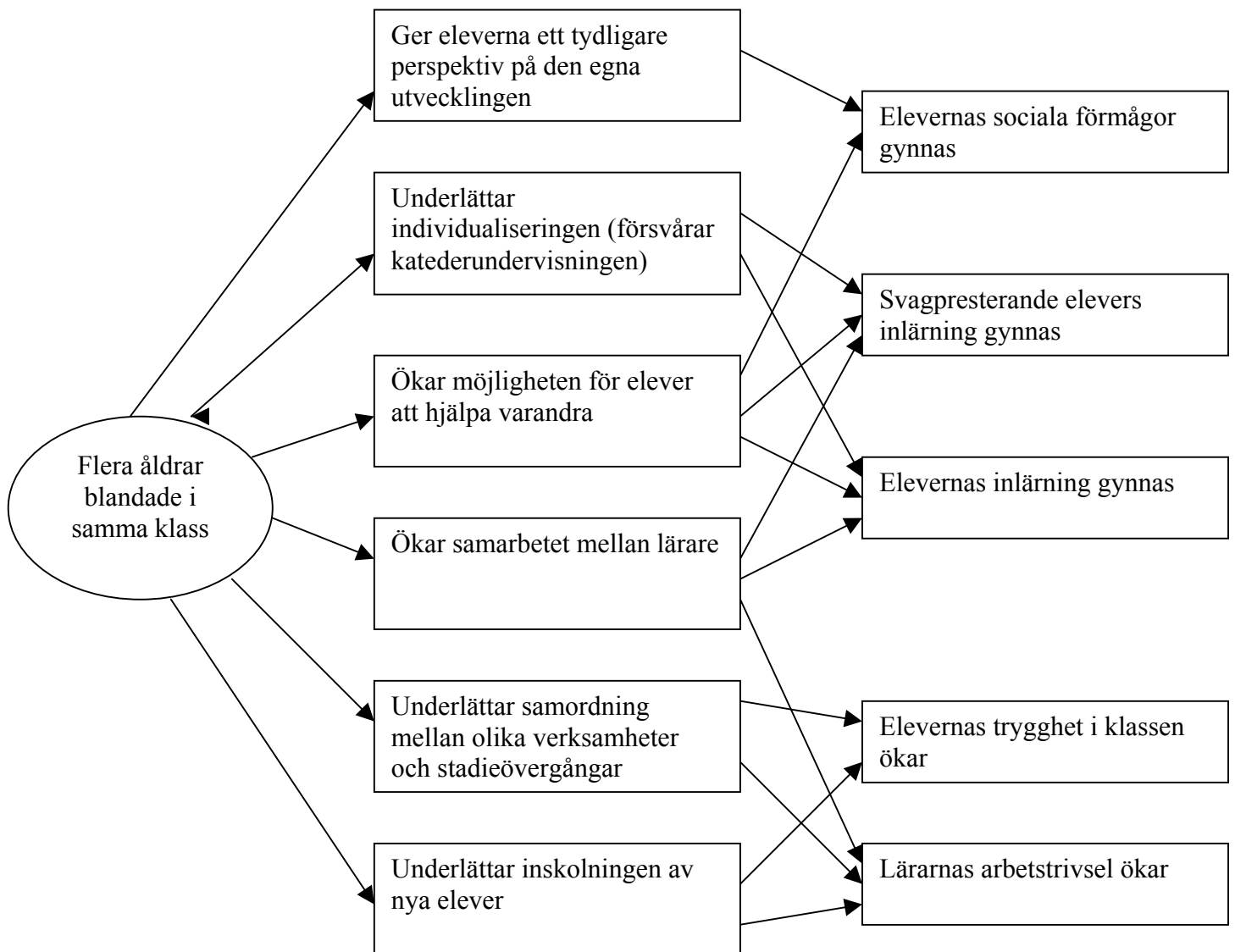
När man arbetar utifrån årsblandade ”familjegrupperna” så befäster man sina kunskaper när man hjälper dem som inte kommit lika långt. Det samarbetet som naturligt uppstår ger hela tiden chans till informell repetition (Nandrup & Renberg, s 55). Som tidigare nämnts finns det en problematik kring repetition då den kan vara positiv, men även negativ för de elever som kommit långt i sin utveckling. Det kan då bli ett upprepande som kan göra eleverna omotiverade. Detta bygger på att lärande är fråga om upprepning, vilket talar emot läroplanen där varierad undervisning förespråkas (www.skolverket.se, 1994, s 6 och 12).

3.5.9 Montessoripedagogiken

Många av de tankar och idéer som finns bakom de pedagogiska motiven för åldersblandade klasser, har sina rötter i montessoripedagogiken. Enligt Skjöld Wennerström och Bröderman Smeds (1997, s 6 och s 133), hade montessoripedagogikens grundare Maria Montessori, stor tilltro till barns förmåga och intelligens. Pedagogiken bygger på att barnet alltid ska stå i centrum och det är viktigt att det får utvecklas i sin takt efter sin förmåga. Läraren fungerar mer som en handledare och har en tillbakadragen roll. ”Montessoripedagogiken tar mer hänsyn till den individuella utvecklingsnivån än till barnets ålder. Det viktiga är att följa barnet i dess utveckling. Varje barn är unikt. Barn utvecklas i olika takt och det är Montessorilärares uppgift att anpassa undervisningen efter varje barns individuella behov” (s 6).

Maria Montessori var helt emot att man delade in barnen i grupper efter deras ålder. Hon menade att deras individuella mognad infaller så olika och därför förespråkade hon åldersblandade klasser. ”Vinsterna med denna klassindelning är bland annat ett arbetsätt som främjar förståelse och hjälpsamhet mellan olika åldersgrupper” (Skjöld Wennerström & Bröderman Smeds, 1997, s 134).

Figur 1 - En överblick av fördelar med åldersblandade klasser

(Sundell 2002, s 10)

Figuren visar en sammanfattning av de fördelar Sundell (2002) tar upp. Dessa fördelar är även i stor utsträckning generella för all den litteratur som bearbetats.

4. RESULTAT

Litteraturgenomgången visar på många fördelar som man vinner med att ha en åldersblandad klass. I detta kapitel redovisas de fördelar som kom fram vid intervjuerna. Svaren är kategoriserade i underrubriker och redovisas utan att vi har lagt någon tolkning i dem.

Totalt har det gjorts 16 elevintervjuer med elever som går i 2-3:or, där åttaåringarna går i tvåan och nioåringarna går i trean. Vi har valt att endast ta med det väsentliga från intervjuerna, då en del svar inte har något med frågan att göra. Med detta menar vi att eleverna ibland har svävat ut i sina svar och pratat om till exempel maten i bamba och vad de ska göra på sin fritid. En del av svaren har kommit då vi har ställt följdfrågor i form av: när, var, hur och varför. Då det varit en större följdfråga som vi anser avgörande för svaret, redovisas denna i texten med ett I (intervjuare) framför.

Svaren är redovisade i löpande text och ibland som citat. Vid citat är de skrivna i kursiv text med ett B (barn) framför. Vid behov kommer en del svar att förtydligas, vilket görs i en parentes efter meningen. Även om vi med resultatet inte haft en avsikt att jämföra skolorna, hänvisar vi i en parentes efter svaret till i vilken skola föräldern har sitt barn. Detta görs för att vi tror att det kan ligga i läsarens intresse att få svar på detta.

De sex föräldrar som intervjuats, har sina barn i åldersblandade klasser. Då dessa intervjuer gett oss långa och utförliga svar, behandlas endast det vi anser vara relevant. Här har också föräldrarna kommit in på saker som inte har med skolan eller sina barns skolgång att göra. Även här har vi använt oss av följdfrågor som vid behov kommer att redovisas i texten.

En närmare beskrivning av de två skolorna där intervjuerna genomförts kommer här att presenteras. Detta för att man som läsare ska få en bakgrund till vilket elev- och föräldraunderlag undersökningen har och vilken närmiljö de befinner sig i. Informationen kring skolorna har vi fått fram genom samtal med rektorer och genom att ha studerat lokala läroplaner.

Huvudfrågan som vi har ställt vid samtliga intervjuer är samma som i frågeställningen:

- Vad kan det finnas för fördelar med åldersblandade klasser?

Utifrån den figur illustrerad av Sundell (2002, s 10) som är med i litteraturgenomgången (s, 15), har vi själva skapat två liknande bilder som visar en del av resultatet. Bilderna är med för att på ett överskådligt sätt visa de tyngst vägande fördelarna som eleverna respektive föräldrarna uppgav. Det ger på så sätt en sammanfattning av resultatet.

4.1 Presentation av skolorna

Skola 1

Vi befinner oss nu i en centralt belägen skola i en av Sveriges större städer. Det är en F-5-skola med ca 350 elever som är indelade i tre arbetslag. I det arbetslaget där vi gjort intervjuerna med både elever och föräldrar arbetar man åldersintegrerat i samtliga årskurser, vilket innebär att två åldersgrupper ingår i samma klass. Det kan även förekomma att man vissa terminer gör klasser med tre åldersgrupper, beroende på elevantal och vilka elever det är. Arbetslaget har arbetat åldersintegrerat i tio år och det var skolans initiativ att starta detta

arbetsätt. Det var en naturlig fortsättning på att F-1, det vill säga förskoleklass och skolår ett, skulle ha minst 50 procent av tiden tillsammans. Även de två andra arbetslagen på skolan har åldersintegrerad undervisning i F-1:orna på grund av beslutet om att F-1 skall ha en viss tid tillsammans. Arbetslaget tror på att sudda ut årskurstänkandet och istället arbeta efter varje barns individuella behov och mognad. Samtliga pedagoger i arbetslaget är för det åldersblandade arbetsättet och trivs med det och de ser många fördelar med arbetsättet. Det bygger på mycket gemensam planering mellan pedagogerna och strävar därmed mot ett av de mål som skolan har i sin lokala arbetsplan, vilket är det gemensamma arbetslagsansvaret för F-5. Även om de är klasslärare i en klass, så är alla pedagogerna schemalagda åtminstone i en av arbetslagets andra klasser varje vecka.

De elever vi har intervjuat går nu i en 2-3:a. Båda årsgrupperna har gått i åldersblandad klass sedan skolstarten. Inför nästa läsår kommer tvåorna troligen att bilda en 2-3:a igen, där de då blir de äldsta eleverna. Treorna kommer att gå i en 4-5:a och bli de yngsta.

Skola 2

Skola 2 ligger i en förort till en större stad och har ca 180 elever. Det är en F-5-skola som har två spår, med enbart åldersblandade klasser. Motivet bakom åldersblandningen är både pedagogiskt och organisatoriskt. Rektorer ser en fördel i att pedagogerna arbetar inom arbetslag där de kan stödja varandra och utöka kompetenserna. Ett av målen med åldersblandningen är att alla elever ska få en så anpassad undervisning som möjligt där det är viktigt att se varje barn. Rektorer vill också att eleverna ska känna till alla de vuxna som arbetar inom deras spår. När det är dags för eleverna att byta klass vid nytt läsår, blir det en trygghet då de redan känner pedagogerna sedan tidigare. De följs då åt av vuxna ur ett och samma arbetslag under hela sin skoltid. Eleverna tillhör en basgrupp på ca 10-15 elever som de följer från förskoleklass till femman. Detta är också för att öka tryggheten för eleverna vid eventuella klassbyten.

En del pedagoger ställer sig frågande till åldersblandningen då de inte tror på och är bekväma i detta arbetsätt, vilket genomsyrar deras undervisning. Det är svårt för dem att ge föräldrar information om fördelar med åldersblandningen, när de själva inte ser några. En av anledningarna till att pedagogerna inte ser några fördelar, är att skolan inte riktigt lyckats få åldersblandningen att fungera praktiskt. Skolan är i en inskolningsfas när det gäller åldersblandade klasser och organisationen är ännu inte inarbetad. Att byta från åldershomogena klasser till åldersblandade klasser är ett tidskrävande arbete och det kan dröja några år innan det fungerar som planerat.

Eleverna vi intervjuat från denna skola går i en 2-3:a. Treorna har gått i en ren 1:a och 2:a, men har nu blandats med tvåor. Tvåorna har dock gått i åldersblandad klass sedan skolstarten. Nästa år ska klassen återigen splittras och treorna blandas med nya barn i en 4-5:a. Tvåorna stannar kvar och blir treor i en ny 2-3:a.

4.2 Elevernas uppfattning kring åldersblandade klasser

4.2.1 Rollfördelning mellan eleverna

Det övergripande som eleverna tog upp kring rollfördelning som en fördel med att vara åldersblandade var att man kan hjälpa varandra. Majoriteten av eleverna beskrev det som en fördel om man var yngst i en blandad klass, och att man då kunde få hjälp av de äldre

klasskamraterna. En av eleverna talade både om hur det kändes nu och hur det skulle bli nästa år:

B: - Att vi kommer bli en 4-5:a nästa år. Och att man är äldst. Vi är äldst nu, det är skojigare. Man kan lära dem som är yngre (flicka 9 år).

Det framkom inte bara fördelar med att vara äldst i en åldersblandad klass. En högpresterande elev beskrev sin situation på följande sätt:

B: - För mig är det inte så bra eftersom jag kan mer än andra, men om jag hade gått i tvåan då hade det varit rätt så bra. Då hade jag kunnat få hjälp av de äldre. Då hade jag ju varit tillsammans med lite äldre. Nästa år blir jag yngst (flicka 9 år).

Hon uttryckte en önskan om att gå i en åldersblandad klass, där hon är yngst. Då kan hon få arbeta med samma saker som de äldre och ha någon att inspireras av.

Eleverna såg också en fördel med åldersblandade klasser vid tillfällen då man hade olika former av samarbetsövningar. En del av eleverna som vi intervjuade har gått i åldersblandade klasser under hela sin skoltid. För dessa elever är det naturligt att hjälpa varandra och pedagogerna i klassen är positivt inställda till detta. Det speglar sig i några av elevernas svar:

I: Brukar ni fråga varandra om hjälp?

B: - Ifall de räcker upp handen så frågar fröken om man kan rätta åt dem (flicka 9 år).

I: Känns det bra att kunna hjälpa?

B: - Ja, ifall de räcker upp handen så är det ju bra (flicka 9 år).

Det fanns även de elever som tyckte att både de yngsta och de äldsta vann på att vara en åldersblandad klass. De menade att samspel uppstår när både yngre och äldre hjälper varandra. Så här tycker en pojke angående att vara äldst eller yngst i en åldersblandad klass:

I: Vad föredrar du, att vara äldst eller yngst?

B: - Det är nästan lika bra (pojke 9 år).

Eleverna såg åldersskillnaden som blir i en åldersblandad klass, som både bra och dålig. Det kan vara svårt för en elev att hitta en balans för den roll man skall ha i en klass. Det positiva med åldersblandade klasser blir att man inte behöver hålla sig till en viss roll. Det är tillåtet att vara både stor och liten. Flickan nedan beskriver både det positiva och det negativa med de olika rollerna.

B: - Ibland kan det vara bra och ibland inte. Ibland hade det varit roligt om det bara var en trea. Ibland kan det vara kul med tvåor också, för man kan känna sig ganska stor (flicka 9 år).

I: Varför kan det vara bra med bara en trea?

B: - Ibland kan vissa tvåor vara lite jobbiga, liksom hålla på ganska mycket. Det gör inte treorna så mycket (flicka 9 år).

I: Tror du att det skulle fungera bättre i en 4-5:a än i en 2-3:a?

B: - Ja, för då liksom få vara med lite äldre. Då är det vi som är jobbiga och det är roligare att vara yngre än äldre (flicka 9 år).

4.2.2 Socialt utbyte

Den största fördelen som kommit fram i vårt resultat är den sociala delen i åldersblandningen. Många elever som vi intervjuat har uttryckt glädje över att lära känna fler barn och umgås med andra åldersgrupper som de kanske inte annars skulle umgås med.

B: - Man får nya kompisar i tvåan. Vi var aldrig med dem när vi gick i olika klasser (pojke 9 år).

B: - Till exempel om man inte har någon av treorna att vara med på rasten, så kanske man vill vara med någon i tvåan. Då kan man ju vara med dem (pojke 9 år).

Många ser också en fördel i att de ofta känner de elever som de ska gå i samma klass som kommande läsår. De åldersblandade klasserna förändras ofta över åren, vilket medför att eleverna ofta måste byta klasskamrater. Detta fanns det blandade tankar kring. Det fanns de elever som såg det som en fördel:

B: - Känns bra, för dem som blir femmorna nästa år, har jag gått med tidigare (pojke 9 år).

Splittringen kan ses som något positivt då eleverna får gå med kamrater som de tidigare gått ihop med.

I: Nästa år blir ni en 2-3:a igen. Hur tror du att det blir?

B: - Bra, ännu bättre för att de som går i ettan nu har vi ju gått i samma klass med och vi har kommit mycket närmre dem än med treorna. Då har man fler att leka med (flicka 8 år).

Splittringen kan även ge upphov till oro för en del elever. Även om de ser sin nuvarande situation i en åldersblandad klass som positiv, känns det osäkert inför framtiden.

I: Nästa år blir ni en 4-5:a. Finns det något som kan vara bra med det?

B: - Nej, man har inga vänner i femman (pojke 9år).

En annan elev uttryckte sin tidigare oro inför detta läsår då han inte kände tvåorna och tidigare inte gått i en åldersblandad klass. Med facit i hand är han nu positiv till åldersblandningen och har kommit bättre överens med tvåorna än väntat.

B: - Jag trodde inte det skulle bli så bra med 2-3:an. Det kändes som att vi inte skulle få plats i klassrummet. Och att jag inte kände tvåorna och skulle bråka med dem. Nu när man har en dubbelklass känns det som att det kommer bli bra nästa år (pojke 9 år).

En av flickorna uttryckte sig så här angående kommande splittring och den nya sammanslagningen som väntar:

B: - Man är flera, vi är med de andra fyrorna också.

(Här syftar flickan på att de kommer att bli flera flickor då de två treorna går ihop nästa år) Det känns roligt! (flicka 9 år)

4.2.3 Individualisering

Endast två elever såg fördelar som anknöt till individualiserat arbetssätt. Den första eleven är en högpresterande flicka i tvåan som ligger långt före sina jämnåriga kamrater. Hon ser det som en fördel att kunna göra det som de äldre gör och att fördelen med åldersblandningen då blir att hon inte blir ensam i sitt skolarbete. Hon har nu tack vare blandningen kamrater som hon kan arbeta och dela sin kunskap med.

B: - Mmm, att man får mycket svårare tal i matten. Roligare saker på arbetschemat (flicka 8 år)

En elev som går i trean, såg den omvända fördelen att man kan arbeta på sin nivå i åldersblandade klasser. Han menar att om man ligger efter i ett ämne, kan man arbeta ihop med de yngre utan att någon ser det som en onaturlig lösning. Eleven behöver inte känna sig utpekad bara för att den i ett specifikt ämne inte utvecklats lika långt som de jämnåriga. Så här uttryckte pojken sig:

B: - Om någon typ ligger efter i matten, då kan ju den som ligger efter jobba med tvåorna (pojke 9 år).

4.2.4 Gruppindelningar

En fördel enligt några av eleverna var att man oftare är halvklass i en åldersblandad klasskonstruktion. De kände att de då kunde få mer uppmärksamhet och göra saker som är lättare då man är färre elever.

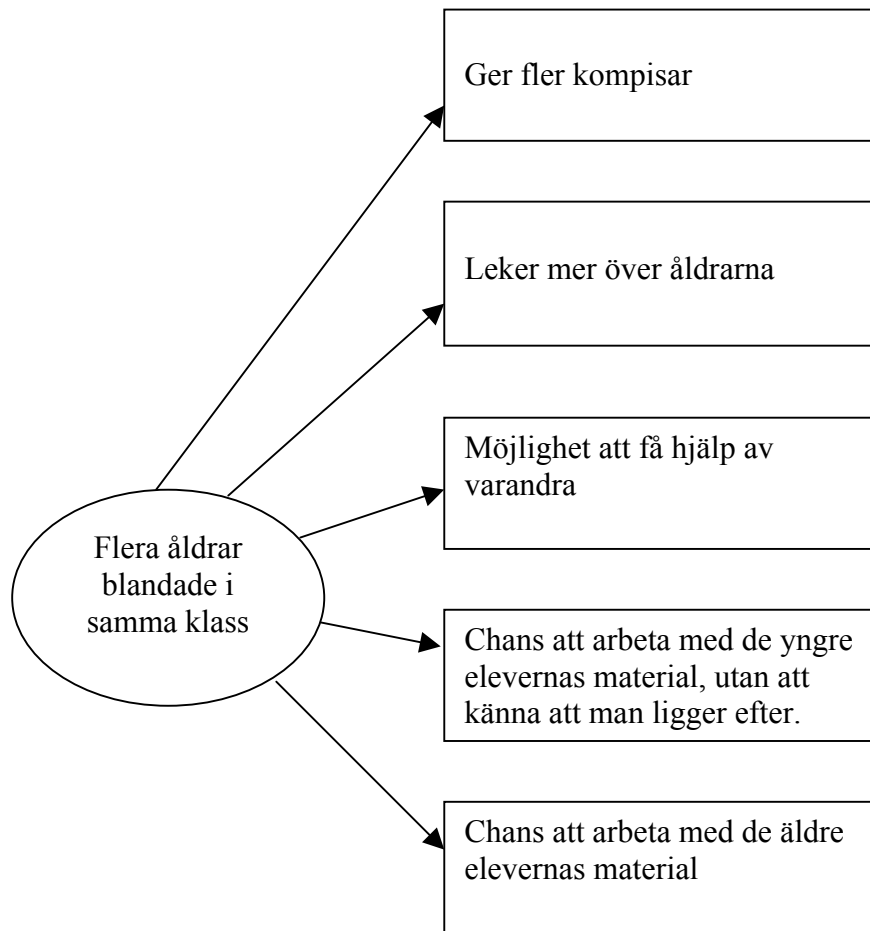
I: Hur menar du?

B: - Man kan göra mer saker, inte bara helklass, utan vi byter efter halva lektionen, då kan vi pyssla (pojke 9år).

Arbetsmiljön blir då bättre, eftersom klassen är stor och ljudnivån ofta hög. En del elever tog upp att de oftast arbetar åldersvis, och de märkte inte av åldersblandningen i det vardagliga arbetet.

B: - Vi är inte jättemycket tillsammans för ibland är hälften hos en annan fröken och hälften är i klassrummet. Det är bra. Man är så många när man är hela klassen. Vi träffas nästan bara på morgonen och sedan på eftermiddagen (pojke 9 år).

Figur 2

Figuren visar en sammanfattning av de fördelar som kom fram vid elevintervjuerna.

4.3 Föräldrarnas uppfattning kring åldersblandade klasser

4.3.1 Inskolning och övergångar

Föräldrarna hade inte så många synpunkter när det gäller den första inskolningen från förskola till skola. En av föräldrarna menade att man hade många frågor kring åldersblandningen och vad det innebar, före skolstarten. Hon förklarade dock att man fick bra information från skolan och svar på sina frågor:

– Även om man inte förstod alla svar då, men så småningom har man förstått deras avsikt. Det var svårt att sätta sig in i hur det skulle vara, när man gått i den traditionella skolan själv. Det är ju det man refererar till (förälder skola 1).

En annan förälder förklarade också sin ovisshet och okunskap inför åldersblandningen. Hon menar att informationen kom väl sent och borde ha kommit före skolstarten. Det gavs heller aldrig något skäl varför, utan konstaterades bara att det skulle vara så. Trots bristande information tycker hon numera så här:

– Jag tycker det är jättebra. Jag är väldigt positiv. Jag ser inga nackdelar i det faktiskt (förälder skola 1).

En nackdel som kom fram är när åldersblandningen beror på ekonomiska skäl. Flera föräldrar uttryckte sin maktlöshet och kände att de inte på något sätt kunde påverka situationen. Då klasserna ofta splittras och sammansätts på olika sätt från läsår till läsår, försvinner mycket tid till att få ihop sammanhållningen i den nya klassen:

– Jag tror att det fortfarande är en inskolningsfas här. Det har jobbats så mycket med att få ihop klassen, så man har inte börjat jobba med åldersblandningen. Det är ju det man vill, tror jag att man vill, dels utnyttja den oerhörda kapacitet som ett spann från äldsta till yngsta både mognad och intellektuell mognad och social mognad. Det tror inte jag att de har hunnit jobba med (förälder skola 2).

4.3.2 Rollfördelning mellan eleverna

Många av föräldrarna såg fördelarna i att ha äldre att se upp till på många olika plan. En förälder menade att de yngre har de största fördelarna, genom att ha de äldre som draghjälp. De som behöver lite mer stimulans i sin utveckling, får genom äldre klasskamrater hjälp att utvecklas.

En annan förälder lyfter fram att de äldre får chans att stärka sitt självförtroende när de får möjlighet att hjälpa någon annan. Genom att de äldre delar med sig av sina kunskaper, blir det en naturlig träning och befästning av den kunskap de har.

– Det finns alltid det här att känna en säkerhet, att man är duktig på något och kan visa någon annan. När man lär någon annan kan ge en självkänsla som är viktig (förälder skola 1).

Flera föräldrar tog upp fördelen med att lära av varandra och effekten som blir när barn tittar på varandra:

– Det som är bra med åldersblandat, det är att man både får känna på att vara duktig och vara idol för de yngre och att man får känna på att vara mindre och komma till en klass där man får något att hela tiden se fram emot. - Nu ska jag försöka göra likadant som honom eller nu ska jag försöka förstå det som hon förstår... Det tror jag är det som är riktigt bra (förälder skola 2).

Det finns även föräldrar som såg detta som en negativ sida av åldersblandningen. En menar att det inte alltid är bra när en sexåring försöker vara som en åttaåring. Detta sker ofta då de yngre ser upp till de äldre.

En annan fördel som kom fram genom intervjuerna, var den att eleverna med hjälp av sina yngre kamrater kan komma ihåg hur de själva var i den åldern. De kan på så sätt se sin egen utveckling genom andra och se förändring som något positivt.

– Du glömmer väldigt fort hur det var för ett år sedan. I en åldersblandad klass, då ser du att du förändras och det tror jag är viktigt, att om du på något sätt lär dig det och lär dig att inte vara rädd för förändring, så blir inte nästa steg till förändring så svår heller (förälder skola 2).

En åsikt var att det finns fördelar i vissa åldrar, men inte i andra. En förälder menar att det är först när man är äldre som man kan dra nytta av fördelen att hjälpa varandra. Inte förrän eleverna går i trean, fyran och femman kan de kommunicera på ett vettigt sätt och faktiskt vara en hjälp för varandras inläring.

4.3.3 Socialt utbyte

En del av föräldrarna menar att den sociala fördelen med åldersblandade klasser är den största. Eleverna får tillfälle att umgås över årsgränserna både i klassrummet och i övrig skolverksamhet. Detta medför att gemenskapen ökar och klyftorna minskar:

– Jag tycker att det är en fördel att man känner att man binder ihop skolan. Det blir inte så mycket vi och dom (förälder skola 1).

De menar att om man blandar flera åldrar, så känner de yngre eleverna större samhörighet med de äldre och tanken om att de är stora och hotfulla reduceras. Föräldrarna drar en parallell till den traditionella skolan där de yngsta alltid blir ”den lilla klassen”. I en åldersblandad klass blir de ett med de stora.

4.3.4 Minskad konkurrens

Det var endast två föräldrar som nämnde att åldersblandade klasser kunde vara en fördel för att dämpa konkurrensen och tävlandet som lätt uppstår mellan eleverna. Den ena föräldern menar att man i en blandad klass uppmuntras att arbeta i sin egen takt och då förhindras även konkurrensen att man gjort si eller så många sidor.

En annan åsikt var att det kan vara en fördel som svag trea att vara längre fram än tvåorna. Men samtidigt påpekar denna förälder att det inte behöver vara en fördel, för då tar man i alla fall tillbaka detta med att vara bättre eller sämre. Enligt henne måste man arbeta på att få bort stämpeln att vara bäst eller sämst oavsett klasskonstruktion. Ofta grupperas klasserna i graderade grupper, som utpekar vem som är svag och vem som är stark.

– Det är viktigt att man hittar former där man inte har graderingar. A, B och C är gradering. 1, 2 och 3 är definitivt gradering (förälder skola 2).

Som förslag gav denna förälder att gruppindelningar kan benämnas med neutrala ord som till exempel blommor, djur eller färger.

4.3.5 Individualisering

Många positiva åsikter kom fram kring hur man i en åldersblandad klass kan individualisera arbetet för eleverna. En av föräldrarna uttryckte stor glädje över att man verkligen ser barnet och vad som är bäst för det. Ingen behöver placeras in i ett specifikt fack, utan man tillåts att vara på olika nivåer i olika ämnen.

– Ett barn som går i 4-6 kan vara sjätteklassare i maten, femteklassare i oä:n och läsningen och en fjärdeklassare i leken. Den kan vara allt. Jag tror att det är bra att fånga det bästa från alla åldrar och att visa varje ålder att allt finns i dig. Var barn, var inte en fjärdeklassare eller andraklassare, var barn! Var barn så länge du kan för sen kan du inte det längre (förälder skola 2).

En förälder lyfte fram individualiseringens fördel för alla eleverna i en klass, där både de som behöver mer tid och de som vill jobba på kan finna sin plats. Hon menade att det inte ska finnas några hinder för hur långt man till exempel får räkna i matteboken, vilket kan dämpa intresset. Hon menade att hela idén gick ut på att:

- ...man tar vara på lusten att lära sig, att det liksom får styra (förälder skola 1).

En annan förälder uttryckte det positiva i att lära sig på olika sätt, utefter vad de kan. Hon ser också en fördel med att man inte ser eleverna som ett kollektiv när det gäller läxor, utan att pedagogen i klassen blandar och eleverna får en läxa som passar dem.

4.3.6 Gruppindelningar

En förälder uttryckte sin besvikelse över att klasserna ofta var delade efter ålder.

– Rektorerna tycker ju att man ska dela på klassen, det är bara för att det ska bli mindre tycker ju dom, men det tycker inte jag. Och det är inte det att det är två stycken utbildade lärare som tar varsin halva, utan det blir en halva som får en vikarie och dom andra får läraren. Då anser ju inte jag att det är samma kvalitet (förälder skola 2).

Att dela in klassen i grupper beroende på vilken nivå eleverna befinner sig på, tyckte en förälder var positivt. Eftersom klassen byts ut varje år, ansåg dock föräldern att tiden inte var tillräcklig för att nivågruppera.

– Man har inte börjat indela klassen i olika former där de ”bästa” kan jobba för sig och de ”mindre bästa” kan jobba för sig. Det är en nackdel och tyvärr så tror inte jag att det i det här systemet, där vi hela tiden skiftar, nästa år ska de ha en annan blandning (förälder, skola 2).

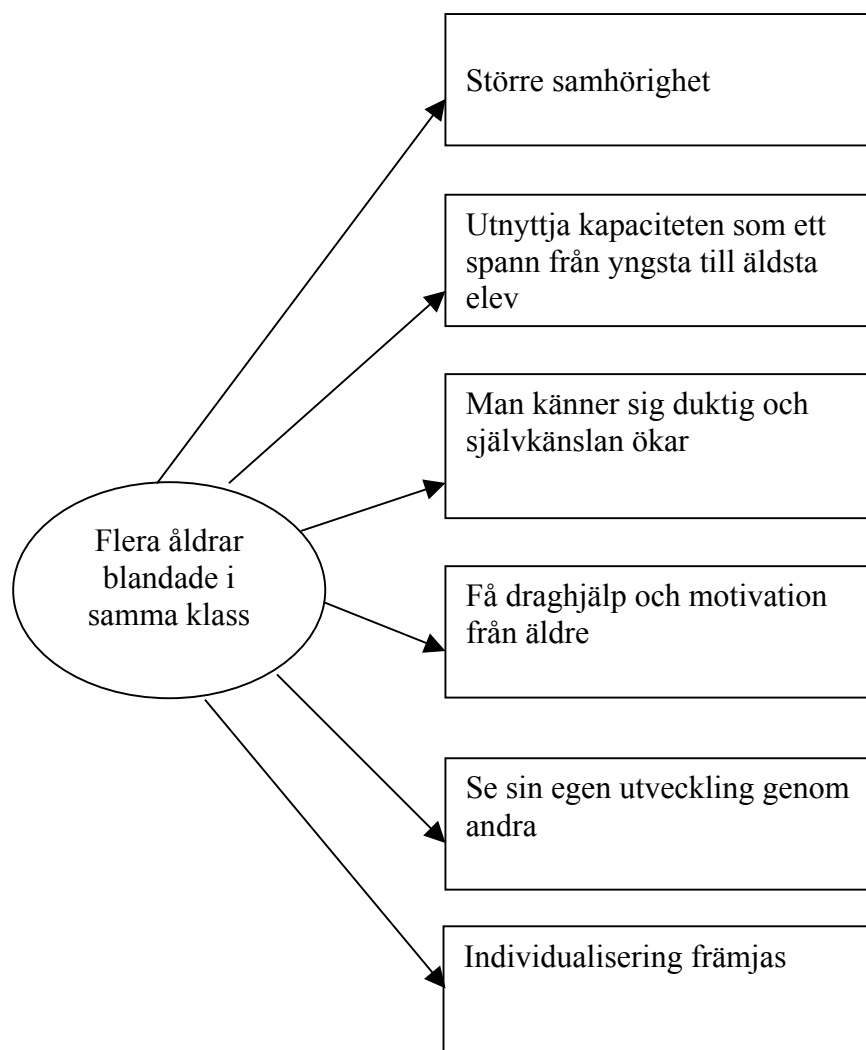
4.3.7 Normer och regler i klassrummet

Endast en förälder tog upp normer, men inte som en fördel. Hon ansåg att det var till hennes sons nackdel att han börjat i en åldersblandad klass. Hon berättade att hon sett en tydlig skillnad i pojken beteende, då han nu blivit både bråkigare och stökigare. Enligt mamman beror det på att pojken tagit efter de äldre klasskamraternas uppförande.

4.3.8 Sammanfattning av elev- och föräldrantervjuer

Resultatet visar att både elever och föräldrar upplever ett visst antal fördelar med åldersblandade klasser. De största fördelarna enligt eleverna är att det ger fler kompisar och att eleverna kan hjälpa varandra. Föräldrarna ansåg att åldersblandningen största fördelar framkom vid individualisering och inskolning/klassövergångar. De såg också fördelar med det sociala utbytet som uppstod vid åldersblandning. Den första fördelen angående fler kompisar att leka med var en övervägande positiv aspekt ur både elevers och föräldrars synvinkel. När det gäller individualisering, var det främst föräldrarna som uttryckte detta. De var enbart positiva då de ansåg att alla elever blir mötta på sin nivå. Även vissa elever såg denna fördel, då de fick arbeta utifrån sina förutsättningar. Inskolning/klassövergångar, sågs som en form av trygghet av både elever och föräldrar. Eftersom klassbyte ofta sker och då även byte av klasskamrater, är det positivt att eleverna ofta känner varandra sedan tidigare. Flera föräldrar uttryckte missnöje med informationen kring åldersblandningen, då de ansåg att de inte fått tillräcklig förklaring om vilka fördelar och vinster en åldersblandning kan generera.

Figur 3

Figuren visar en sammanfattning av de fördelar som kom fram vid föräldraintervjuerna.

5. DISKUSSION

I detta kapitel kommer vi att knyta ihop de resultat angående fördelar med åldersblandade klasser som vi fick fram vid intervjuerna och koppla samman dem med den litteratur vi behandlat i litteraturgenomgången. Våra egna tankar och synpunkter kommer även lyftas fram och diskuteras i relation till detta.

5.1 Organisation kring åldersblandning

Inför inskolningen vid skolstart fanns det både positiva och negativa tankar hos föräldrarna. Informationen inför åldersblandningen var ibland bristfällig och det saknades underliggande och förklarande skäl till varför klassen skulle blandas. En del föräldrar var dock positiva och tyckte informationen var bra, men hade svårt att sätta sig in i hur det skulle fungera praktiskt. Många jämförde med sin egen skolgång som var åldershomogen. I efterhand är de sistnämnda föräldrarna enbart positiva till åldersblandningen. Enligt Östmar (1981, s 15) är det bristande kunskap och utebliven information som gör att föräldrarna ofta är negativt inställda. Thelin (1992, s 24) är av samma åsikt och hävdar vidare att om man från början är tydlig med skälen till åldersblandningen och informerar, resulterar det i positivt inställda föräldrar. Vi ser vikten av att vara tydlig och ha föräldrarna med sig i alla skolans moment. Extra viktigt är det när en stor förändring ska till och det krävs många föräldra- och informationsmöten. Om man som förälder inte får direktiv och syften klara för sig, är det svårt att se fördelar med en förändring. Det vi anser som allra viktigast, oavsett vilket motiv som ligger till grund för åldersblandningen, är att klargöra och lyfta fram de pedagogiska vinster och fördelar som det kan generera enligt tidigare forskning.

I styrdokumenterna går att läsa om vikten av att: ”Den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer” (www.skolverket.se, 1994, s 5). Detta är en skyldighet och ett krav som skolan har, gentemot elever och föräldrar. Vi vill påstå att tydligheten också är viktig för att förklara att åldersblandningen inte måste vara ett resultat av besparingar. Vid de intervjuer vi har gjort, har majoriteten av föräldrarna känt sig maktlösa och utan möjlighet att påverka. Vad vi ser som en viktig punkt här är att redan när en förändring är på tal, som till exempel att man ska åldersblanda klasserna, borde skolan redan på planeringsstadiet skapa en dialog med föräldrarna. Vi anser att det borde ligga i skolledningens intresse att i ett tidigt skede få veta föräldrarnas inställning till omorganisationen. Om föräldrarna får vara med och ha en åsikt innan något beslut är taget, tror vi delaktighet genererar fler positiva föräldrar. Även om det slutgiltiga beslutet inte blir som föräldrarna önskat, känner de sig förmodligen inte lika ”överkörda”. Detta gäller all skolverksamhet, oavsett klasskonstruktion.

En stor fördel eleverna såg när det gäller inskolning och byte av klass i en åldersblandad klasskonstruktion är att de ofta känner någon elev i den nya klassen som bildas. Detta beror på att de har gått tillsammans under tidigare skolår. Vi bedömer att det är upp till pedagogen att känna av stämningen i klassen och så långt det är möjligt se till varje barns bästa. Med detta som utgångspunkt måste man sedan överväga vilken klasskonstruktion som blir bäst för majoriteten. När man i åldersblandningen ofta splittrar klasser från år till år, är det viktigt att tänka på vilka barn som umgås och leker ihop. Det kan vara svårt för en elev att hitta nya kompisar i en ny klass, för att sedan året efter få byta kamrater igen. Detta kom till uttryck i en del intervjuer, då eleverna visade oro för kommande övergång. Enligt Johansson (1995, s 74) ligger det ett stort ansvar på pedagogen och hela arbetslaget kring åldersblandade klasser. De måste vara flexibla och se möjligheten att omfördela elever och se om blandningen av

vissa elever verkligen fungerar i praktiken. Vid en övergång anser vi att det är viktigt att man lägger stor vikt vid att få gruppen att fungera socialt och att det blir ett tryggt klimat i klassen. Samtidigt får det sociala arbetet inte ta överhanden. En förälder ansåg att arbetet med att få ihop klassen tagit så mycket tid, att fördelarna med undervisningen i en åldersblandad klass inte tagits till vara. Detta har medfört att undervisningen bedrivs som om den vore åldershomogen och därmed faller idén med åldersblandningen.

En slutsats vi drar av detta är att bara för att man har en åldersblandad klass, betyder det inte att det positiva man vill uppnå infinner sig automatiskt. En pedagog som arbetar i en åldersblandad klass måste vara positivt inställd till klasskonstruktionen och se möjligheterna med den. En pedagogs negativa inställning till åldersblandning, speglas ofta i dennes arbets sätt. Detta kan medföra att både elever och föräldrar känner av pedagogens negativa tankar och situationen blir ohållbar. Att arbeta i en klasskonstruktion utan att tro på den, anser vi vara ett stort problem. Det borde inte vara tillåtet att arbeta i en åldersblandad klass och ändå bedriva sin undervisning utifrån åldershomogent arbets sätt. Med homogent arbets sätt menar vi att man delar upp åldrar för sig och inte utnyttjar elevernas olikheter i den utsträckning som man kan i en åldersblandad klass. Vi har en förståelse för föräldrars negativa inställning, om deras barn är i en situation som den som beskrivs ovan. Arbetar man på detta sätt faller hela idén med åldersblandningen och det framstår som helt obefogat att blanda åldrar.

5.2 Elever i samspel

Eleverna var tydligt överens om att den största fördelen med att gå åldersblandat, var deras möjlighet att få fler kompisar. De ansåg att de nu umgås med fler barn i andra åldrar, vilket de inte gjorde tidigare. Vinterek (2001, s 43) tar upp hur den åldersblandade klassen kan hjälpa till att minska rädslan som ofta uppstår hos de yngsta eleverna i förhållande till de äldre eleverna. Vi anser att det blir naturligare för eleverna att de leker med kamrater som både är yngre och äldre. Givetvis kan man umgås med både yngre och äldre elever utan att gå i en åldersblandad klass, till exempel på raster. För blyga barn kan dock åldersblandade klasser vara en stor fördel då dessa möten med äldre elever sker dagligen i klassrummet. En förälder tyckte att man med åldersblandning binder ihop skolan på ett bra sätt. Det blir inte så mycket ”vi och dem” och klyftorna minskar. Vi vill påpeka att detta inte är något som är unikt för skolor med åldersblandade klasser. Det är viktigt att arbeta på ett övergripande sätt oavsett klasskonstruktioner. Naturligtvis kan man även i åldershomogena klasser arbeta allomfattande genom att indela eleverna i tvärgrupper och på så sätt binda samman skolan. Vi vill dock påstå att det blir enklare och naturligare i en skola med åldersblandade klasser. I och med många klassbyten har man vid slutet av sin skoltid gått i samma klass med många på skolan. Sammansättningen av flera åldrar gör att om man går i en 2-3:a så har man till exempel som trea ändå lektionstimmar med andra treor på skolan, då vissa ämnen till exempel slöjd inte startar förrän i årskurs 3. Detta gör att man under en skoldag träffar många barn ur olika klasser. Om man vänder på det, så frågar vi oss samtidigt hur bra det är att eleverna hela tiden byter klasskamrater. Trots att undersökningens syfte är att se fördelar, kommer vi oundvikligt in på nackdelar. Det kan bli negativt om man som pedagog inte arbetar mycket med kompisrelationer och trygghetsövningar i klassen. I bytet kan det också vara en fråga om att byta pedagog från år till år. Vi anser att eleverna borde ha samma pedagog i minst två år, och gärna längre både för pedagogens och för elevernas skull. Då individualiseringsarbetet är en krävande del av pedagogens arbete, ser vi att en elev kan komma i kläm om den tvingas byta pedagog varje år. Med detta menar vi risken att en elev kan hamna i fel utvecklingsläge och dess kunskapsnivå misstolkas, det vill säga placeras med för lätt eller för svårt material.

De olika roller som eleverna hamnar i, ses som en av de stora fördelarna med åldersblandade klasser. Eleverna uttrycker att det är positivt att man kan få hjälp av varandra. Även här visar resultatet i undersökningen på negativa åsikter, trots att det inte var syftet. De finns de föräldrar som huvudsakligen anser att de yngsta eleverna vinner på blandningen, då de äldre oftast är längre fram och har en större kunskap. De menar också att en ”duktig” elev i trean inte får samma draghjälp framåt i sin utveckling. En ”duktig” elev uttryckte sitt missnöje med att vara äldst i en åldersblandad klass, då hon inte har någon att få hjälp av. Vi menar att här är det upp till pedagogen att vara uppmärksam så att en elev inte hamnar i denna fallgrop och därför är det viktigt att som pedagog ha förmågan att stimulera alla elever oavsett vilken kunskapsnivå de befinner sig på. Även om man i en åldersblandad klass trycker mycket på att eleverna ska hjälpa varandra, är det inte meningen att en ”duktig” elev ska utnyttjas och alltid vara den som hjälper. Både föräldrar och majoriteten av eleverna är dock positiva och menar att det även finns fördelar att vara den äldsta och kunna hjälpa. Det här knyter an till Vygotskys tankar (Dysthe, 2003, s 81) om den närmaste utvecklingszonen. Han menade att det barnet klarar av med hjälp av andra idag, kan det klara av själv i morgon. Vi anser att det har en stor betydelse hur pedagogen ställer sig till att eleverna hjälper varandra. Om en pedagog är positivt inställd till åldersblandning och ser det som en fördel och resurs att eleverna hjälper varandra, måste pedagogen även tillåta att barnen får röra sig i klassrummet och småprata med varandra. Dysthe (1996, s 13) skriver om klassrummets olika röster. Det är inte bara lärarens röst som är av betydelse och ska höras, utan även elevernas röster och kunskaper borde ses som en stor tillgång. Här anser vi att pedagogens information till eleverna är viktig, det vill säga att pedagogen klargör sitt syfte och inspirerar eleverna att hjälpa varandra. Det är en förutsättning för att samspel mellan eleverna ska uppnås.

Föräldrar uttryckte sig om det självförtroende och den positiva självkänsla som ett barn kan uppleva när det hjälper någon annan. Eleven kommer då i en position där de blir ett föredöme för de yngre och en slags idol. Detta kan man knyta samman med det som Bergqvist (1993, s 5) skriver om hur de äldre eleverna, som gått i skolan en längre tid, är föredömen och fungera som handledare för de yngre barnen. Vi tror att som pedagog ska man låta eleverna både få draghjälp från äldre och få uppleva den positiva känslan av att få vara duktig och kunna hjälpa andra. Dysthe (1996, s 56) hänvisar till två teoretiker; Palinscar och Brown, som tar upp att elevernas utvecklingszoner överlappar varandra. Man ska utnyttja den enskilde elevens starka sidor som resurs inom de ämnen där de är förtrogna. Samtidigt vill vi påpeka att man måste vara uppmärksam som pedagog när man arbetar i en åldersblandad klass, så att detta arbets sätt inte får motsatt effekt. Med detta menar vi att det kan vara känsligt för en elev att bli hjälpt och ”omkörd” av en yngre elev. Detta går tyvärr inte att undvika, men man kan genom att samtala med eleverna minska känslan av misslyckande. Om man klargör för eleverna att alla är bra på olika saker och genom att dela med sig av det man är bra på, så lär man av varandra. Det handlar om att bygga ett klassrumsklimat med omtänksamhet och förståelse för varandra.

En förälder påpekar hur viktigt det är att eleverna kan se sin utveckling, och inte vara rädda för sin egen förändring. Genom att se hur de yngre eleverna är, kan man minnas hur man själv var för ett år sedan. Det här stämmer väl överens med det Edlund och Sundell (1999, s 9) hävdar, nämligen att eleverna på grund av de olika positioner som de intar under sina skolår får större förståelse för varandra. Vi ser möjligheten att se sin egen utveckling som större i en åldersblandad klass. Vi vill dock påpeka att det inte får gå till överdrift, så att jämförandet övergår till konkurrens mellan klasskamrater. Det positiva är även möjligheten att man som yngre elev i en blandad klass kan få en framtidsinblick genom sina äldre kamrater, och de

äldre kan se hur de utvecklats genom att se var de yngre befinner sig. Föräldrarna säger att de upplever åldersblandade klasser som en fördel då konkurrensen och "tävlandet" mellan eleverna minskar. Detta för att eleverna uppmuntras att arbeta i sin egen takt, vilket medför att alla är på olika ställen. Vinterek (2003, s 43) menar att elevernas självkänsla stärks då ingen alltid ligger sist i klassen och det är svårare att jämföra sig med andra. Vi ser vikten av att eleverna i lugn och ro ska kunna arbeta utan att tävla mot sina klasskamrater. Om eleverna stressar för att hinna före någon annan, förlorar de lätt förståelsen för vad de gör. Vi är dock medvetna om att det aldrig går att komma ifrån konkurrens mellan eleverna helt och hållet, men oavsett klasskonstruktion måste man som pedagog sträva och aktivt arbeta mot det.

Enligt en förälder kan en nackdel i en åldersblandad klass vara att yngre elever ibland tar efter sina äldre klasskamrater i för stor utsträckning. Hon menade att det inte alltid är bra när en sexåring försöker vara som en åttaåring. En annan förälder upplevde en skillnad i sin sons beteende sedan han börjat i en åldersblandad klass. Enligt henne berodde det på att han tagit efter de äldres uppföranden. Trots vår strävan efter att få fram fördelar, kommer här fler negativa sidor med åldersblandningen. Vi anser att det här kan ha att göra med hur man i en åldersblandad klass, där en del av eleverna är kvar sen tidigare termin, ärver normer. Som ny elev kan det lätt bli att man tar efter de normer och värderingar som redan finns. Eftersom de elever som finns kvar redan har ett etablerat normsystem, övertas det systemet av de nya som kommer till klassen och de känner sig då snabbare trygga (Vinterek, 2003, s 41; Edlund & Sundell, 1999, s 10; Johansson, 1995, s 75). Vi tror att det blir till en nackdel då de yngre eleverna kan ha svårt att hävda sig, vilket leder till att strävan att passa in tar överhand. Man försöker vara någon man egentligen inte är. För att motverka detta tror vi på att lägga ner mycket tid på att arbeta med elevernas självkänsla och trygghet. Om eleven stärker sin egen identitet är det lättare att stå emot påtryckningar från äldre elever.

5.3 Arbetsformer

Flera elever uttryckte sig positivt till att få arbeta med saker utifrån var de befinner sig i sin utveckling, och inte utifrån vilken årskurs de tillhör. Detta är vad montessoripedagogiken har som grund, då man tar mer hänsyn till barnens individuella utvecklingsnivå än till deras ålder (Sköld Wennerström & Brödermann Smeds, 1997, s 6). Vi ser det som avgörande att man inte sätter hinder för elevers utveckling. En elev som är långt kommen, måste få lov att arbeta vidare på sin nivå. Här stämmer även föräldrarnas åsikter in, då de tycker det ska vara en självklarhet att eleverna får arbeta vidare till exempel i matten. Vi tror att många pedagoger som inte tillåter detta, gör det för att det ger mer arbete och planering. Om en pedagog till exempel anser att det är lättare om alla barn är på samma ställe, det vill säga att tvåorna håller sig till tvåans bok i svenska, då frågar vi oss hur mycket pedagogens bekvämlighet får spela in. Det borde inte vara tillåtet att bromsa en elev i dess utveckling, bara för att underlätta för sig själv.

Individualiseringstänkande måste vara en självklarhet i både blandade och homogena grupper. Vi menar dock att det är lättare att genomföra detta i en åldersblandad klass, då spridningen ofta är större och kan underlätta att elever finner andra som är på samma nivå och kan dra nytta av varandra. Vi vill åter igen påpeka att detta inte händer automatiskt. Man måste som pedagog se varje barn och vara med och styra så att alla elever får den ultimata arbetsmiljön. Styrdokumenten understryker vidare att: "undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov" (www.skolverket.se, 1994, s 4). Vi har insett att en av de största utmaningarna för en pedagog som arbetar i en åldersblandad klass är att kunna individualisera efter varje elevs förutsättningar. Det ligger mycket tid och kraft bakom att sätta sig in i varje

elevs utvecklingsnivå, inom alla olika delar i skolan. När en elev till exempel ligger efter i matematik kan den med fördel arbeta med de yngre eleverna i klassen. Detta såg en elev som en stor fördel, och beskrev att den som ligger efter inte behöver känna sig utpekad. Sandqvist (1995, s, 17) menar att det kan bli pinsamt för en elev i en åldershomogen klass när individualisering genererar en rangordning. Hon ser det som mer naturligt med olikheter i en åldersblandad klass, då rangordningen inte blir lika tydlig. En förälder hade en önskan om att hennes dotter skulle kunna vara en sjätteklassare i skolarbetet och en fjärdeklassare i sociala sammanhang. Här anser vi att åldersblandade klasser blir en stor vinst, då många barn ligger på olika nivåer i olika sammanhang. Det är viktigt att eleven får vara på den nivå som känns rätt i varje specifikt ämne. Föräldrar påpekar att man måste komma ifrån att gradera grupper utifrån vem som är svag och vem som är stark. Det är viktigt att motverka rangordning både i åldersblandade och i åldershomogena klasser. Vi vill dock trycka på att det kan vara känsligare att gradera elever i en åldersblandad klass, då yngre elever kan hamna i en ”duktigare” grupp än en äldre elev. Vi anser, precis som en av föräldrarna, att grupperingar skall ha neutrala namn som inte visar på stark - eller svagpresterande. Istället för att benämna grupper som ett, två, tre eller a, b, c kan man använda namn som visar på blommor, djur eller färger. Oavsett hur man som pedagog väljer att benämna grupperna, kvarstår problemet då eleverna oftast vet vilka som är ”svaga” respektive ”starka”.

I åldersblandade klasser förekommer det att eleverna delas in årskursvis, då till exempel treor har datalektion och tvåor har matte, vilket gör att de då inte är åldersblandade. Eleverna är positiva till det här, då de känner att halvklass medför större arbetsro och chans att kunna bli hjälpt. Dock såg föräldrarna en nackdel vid de fall då ena halvan ofta får vikarie eller utbildad lärare. Detta är en beskrivning av hur det fungerar på en av skolorna, men är inte en generell lösning. Vi anser inte att det är befogat att dela upp en klass så att den ena halvan inte får samma kvalité på undervisningen. Vi har dock inga belägg för att undervisningen på skolan bedrivs enligt påståendet ovan. Det är enligt oss bra att man har möjlighet att dela in klassen, men om man hela tiden gör det årskursvis så förlorar man hela tanken med att ha en åldersblandad klass. En elev sa att hans klass enbart träffas i helklass på morgnarna och eftermiddagarna. Här frågar vi oss varför denna klass är åldersblandad, då inga tillfällen ges att arbeta över åldrar. Vi vet att timplaner och kursplaner ser olika ut för olika årsgrupper då till exempel treor har slöjd och engelska, vilket tvåorna inte har. Det är då ännu viktigare att man vid de tillfällen då man har möjlighet att vara blandade, utnyttjar resurserna och de pedagogiska fördelarna med att ha en åldersblandad klasskonstruktion.

I inledningskapitlet har vi påpekat att vi i denna undersökning inte lagt någon tyngd vid att jämföra de två skolorna. Det kan dock vara intressant att ändå nämna den skillnad vi upplevt mellan skolorna. I skola 1 där åldersblandningen tillkommit på grund av pedagogiska skäl, var föräldrarna övervägande positivt inställda. På skola 2 där skälen är pedagogiska och organisatoriska och ännu inte inarbetade var föräldrarna mer negativt inställda. Vi frågar oss om en avgörande faktor för att föräldrarna är positiva på skola 1 kan vara att de fick den informationen de behövde. Dock har vi ingen uppfattning om hur informationen var på skola 2 och hur den skulle ha kunnat spela in i resultatet. På skola 2 tror vi även att det kan vara avgörande att man ännu är i inskolningsfasen och inte har en inarbetad organisation. Som vi nämnt tidigare är pedagogerna på skola 1 positivt inställda, medan pedagogerna på skola 2 inte ser åldersblandningen som en fördel. Detta hävdar vi har en avgörande påverkan på verksamheten. Då intervjuunderlaget inte är så omfattande, är vi väl medvetna om att detta resultat kan vara missvisande.

5.4 Diskussion kring metodval

Under arbetets gång har vi upptäckt att vår frågeställning inte är vetenskaplig, utan har en normativ utgångspunkt. Då vi ställer frågan: Finns det något bra åldersblandade klasser, lägger vi en värdering då vi förutsätter att det finns fördelar. Detta medför i sin tur att respondenterna leds in på att förhålla sig positivt. Vi är nu medvetna om att vi borde ha haft en öppen fråga där de kunnat uttrycka sig både positivt och negativt. Trots att vår frågeställning och syfte var att endast behandla fördelar, uppkom negativa åsikter både från elever och från föräldrar. I efterhand är vi väl medvetna om att detta i sig visar ett empiriskt resultat. Den normativa frågeställningen genomsyrar hela vårt arbete, då vi satte respondenterna i situationen att hitta något positivt även om de kanske inte gör det.

Vid elevintervjuer kan det vara svårt att skapa en miljö som känns naturlig för barnen. Vi förberedde eleverna på vad det var vi skulle göra och hur det skulle gå till. Trots detta blev situationen, när vi intervjuade dem en och en, i vissa fall onaturlig. Vi upplevde att elever som i vanliga fall talar mycket, hade svårt att uttrycka sig. Flera av eleverna var rädda för att svara fel, då de trodde att vi sökte ett specifikt svar. Anledningen till detta kan vi inte vara säkra på, men vi tror att det kan ha varit avgörande att vi var två vid intervjutillfällena. Det kan ha uppstått en maktsituation, då vi var två vuxna som intervjuade ett barn, som eleverna inte kände sig bekväma i. Stukat (2005, s 41) menar att den intervjuade kan känna sig i underläge och inte våga stå för vad den tycker. Trots detta känner vi att valet var korrekt och vi skulle vid ett senare tillfälle även valt att vara två vid intervjuerna. Anledningen till det är att vid intervjuer med en öppen fråga, då man bygger allt kring de svar respondenterna ger, kan det vara en fördel att vara två för att kunna ställa givande följdfrågor. Man kan på så sätt komplettera varandra.

Valet att endast ställa en fråga kan diskuteras. Avgörandet att enbart ha en fråga, grundade sig på att fler frågor kunnat medföra att svaren blivit mindre spontana och styrda av våra frågor. Det var de instinktiva och omedelbara svaren vi sökte och det känner vi nu i efterhand att vi fick. Troligen hade fler frågor gett oss fler och utförligare svar på varje område, men då hade man fått utgå från ett annat syfte och frågeställning. Ett alternativ till intervjuer var enkäter med många olika frågor. Detta skulle kunna ge oss fler svar inom olika områden, men vi såg en risk i att eleverna kunde missförstå frågorna. Det kan även medföra ett bortfall om respondenterna inte lämnar in enkäterna i tid. Vi ansåg även att intervjuer skulle ge oss utförligare svar än enkäter, då vi kunde ställa följdfrågor för att förtydliga svaren.

Då föräldrarna fritt fick svara kring en öppen fråga, resulterade det i att svaren ofta ledde in på andra saker än fördelar. Detta beror på att frågan var normativ och inte tillät respondenterna att tycka fritt inom hela området. Vi begränsade omedvetet respondenterna och styrde in deras svar på fördelar med åldersblandade klasser. Det skulle kunna ha varit en fördel i att ha förutbestämda följdfrågor för att leda in dem på "rätt" spår igen. Med det finns också en fara i att följdfrågorna blivit ledande, och styrt frågorna för att nå de svar vi ville åt. Det kan vara svårt för både elever och föräldrar att få fram allt de har att säga, då intervjutillfället är tidsbegränsat och kan medföra nervositet. Nu i efterhand med vetskapen att vi ställde en normativ fråga, förstår vi att respondenterna hade svårt att svara. Om vi hade fått göra om intervjuerna, hade vi valt att förbereda eleverna på vad frågan skulle handla om. Även föräldrarna skulle ha fått längre tid att förbereda sig och tänka igenom frågeställningen. Samtidigt ser vi då återigen en risk med att förlora spontaniteten i svaren. Då undersökningsgruppen är begränsad är resultatet inte den generella åsikten om åldersblandade klasser, men resultatet är relaterbart.

5.5 Fortsatt forskning

Genom denna undersökning har ett intresse väckts hos oss för att fortsätta söka fördelar med åldersblandning. Vi skulle kunna tänka oss att fortsätta undersöka fördelar ur pedagogens synvinkel. Även om vi vid intervjuerna stött på nackdelar, har denna undersökning fokuserat på fördelar. Att nackdelar ändå har uppstått är ännu en gång ett resultat av den omedvetet normativa utgångspunkten. En utveckling av undersökningen kan vara att gå in både på fördelarna och nackdelarna och diskutera dessa motpoler. Som en ytterligare utveckling skulle man kunna jämföra flera skolor och hur långt de kommit i sitt arbete med åldersblandade klasser. Vi har nu förstått att arbetssättet kan skilja markant skolor emellan och det hade varit intressant att få fram vilka fler faktorer som kan vara avgörande för hur väl arbetet med åldersblandade klasser fungerar och uppfattas.

5.6 Slutsats

Syftet med undersökningen var att få en uppfattning om och synliggöra elevers och föräldrars tankar kring åldersblandade klasser. Huvudfrågan var vilka fördelar de såg och om dessa gick att återfinna i litteraturen vi studerat. Resultatet visar att respondenterna både såg för- och nackdelar med åldersblandning, och detta på grund av vår normativa frågeställning. De största fördelarna enligt eleverna är att det ger fler kompisar och att eleverna kan hjälpa varandra. Föräldrarna ansåg att åldersblandningen största fördelar kom fram vid individualisering och inskolning/klassövergångar. De såg också fördelar med det sociala utbytet som uppstod vid åldersblandning. Mycket av det som forskarna beskrivit som fördelar, visar sig i vårt resultat inte vara självklara för vare sig elever eller föräldrar. Vårt resultat visade på färre fördelar än de vi påträffat i litteraturen och det framkom heller inga fördelar utöver de som bearbetats i litteraturgenomgången. Även om respondenterna uttryckte många fördelar, ser vi genom resultatet att det forskningen säger inte genomsyrar verksamheten. Då vi inte sett på fördelarna ur pedagogernas synvinkel, kan vi inte med säkerhet uttala oss om hur verksamheten fungerar, men resultatet visar att fördelarna i liten utsträckning når ut till elever och föräldrar. Nackdelarna hade sin grund i att information kring pedagogiska fördelar var bristfällig eller saknades helt. Vi vill lyfta fram att det är oerhört viktigt att vid stora organisatoriska förändringar tidigt informera och vara tydliga med syftet både för elever och för föräldrar. Oavsett hur tydlig man är, kommer det troligen alltid att finnas negativt inställda föräldrar. Ju fler föräldrar man har med sig i det man gör, desto bättre arbetsklimat blir det i klassen. Man ska inte vara rädd för att stå inför en förändrad klasskonstruktion, men man ska vara väl medveten om att det krävs hårt arbete och att det inte går av sig själv. Vi har efter denna undersökning fått klarhet om varför man åldersblandar och känner att vi kan stå upp för arbetssättet i vårt kommande yrkesliv.

Referenser

- Andersson, Bengt-Erik, Malmros, Åsa och Zillen, Eva (1981). *Årskurslös undervisning i praktiken*. Liber
- Andrae Thelin, Annika (1991). *Undervisning i åldersblandade grupper. En granskning i samarbete mellan skolöverstyrelsen och länsstyrelserna läsåren 1989/90 och 1990/91*. R 91:32. Stockholm: Skolöverstyrelsen.
- Bergqvist, Kerstin (1993). *Åldersblandat skolarbete i lokalsamhället. Om närhet och integration i barnens vardagsliv*. Universitetet i Linköping, Tema kommunikation
- Carle, Jan & Svensson, Lennart G. (2006). *Att genomföra examensarbete. En handledning till kursen LAU 350*
<http://www.sociology.gu.se/digitalAssets/705850> Att genomföra examensarbete LAU350.pdf
- Di Meo, Kerstin & Zillen, Eva (1987). *Åldersintegrerad undervisning*. Ekelunds Förlag
- Doverborg, Elisabet & Pramling Samuelsson, Ingrid (2000). *Att förstå barns tankar – Metodik för barnintervjuer*. Liber
- Dysthe, Olga (1996). *Det flerstämmiga klassrummet*. Lund: Studentlitteratur
- Dysthe, Olga (2003). *Dialog, samspel och lärande*. Lund: Studentlitteratur
- Edlund, Ann-Charlotte & Sundell, Knut (1999). *Åldersintegrerat eller åldersindelad? - En jämförande studie av 1.111 elever i årskurs 2*. FoU-rapport 1999:9. Socialförvaltningen
- Ekholm, Mats & Fransson, Anders (1992). *Praktisk intervjuteknik*. Stockholm: Nordsteds
- Johansson, Ann Catrin (1995). *Elevmedverkan och åldersblanda i åk 4-6*. Ekelunds förlag
- Johansson, Bo & Svedner. (2001). *Examensarbetet i lärarutbildningen. Undersökningsmetoder och språklig utformning*. Uppsala: Kunskapsförlaget.
- Malmros, Åsa & Sahlin, Birgitta (1992). *Åldersintegrerade klasser i grundskolan förekomst och spridning*. Stockholm: Samhall Avebe grafiska
- Nandrup, Ingrid & Renberg, Karin (1992). *Blanda & Ge - En bok om åldersintegrerad undervisning*. Almqvist & Wiksell
- Sandqvist, Karin (1995). *Åldersintegrerad undervisning*. Stockholm: HLS förlag
- Sahlin, Birgitta & Öberg, Gunilla (1995). *Åldersintegrerade klasser i grundskolan förekomst och spridning, 10-årsuppföljningen läsåret 1992/93*. Stockholm: Samhall Avebe grafiska
- Skjöld Wennerström, Kristina & Bröderman Smeds, Mari (1997). *Montessoripedagogik i förskola och skola*. Stockholm: Natur och Kultur
- Stukát, Staffan, (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur

Sundell, Knut (2002). *Är åldersblandade klasser bra för eleverna? – En jämförande studie av 752 elever i årskurs 2 och 5*. FoU-rapport 2002:7. Socialförvaltningen

Sundell, Knut (1993). *Åldersindelad eller åldersblandad?*. Lund: Studentlitteratur

Vinterek, Monika (2003). *Åldersblandade klasser – Lärares föreställningar och elevers erfarenheter*. Lund: Studentlitteratur

Östmar, Jan-Erik (1981). *Årskursintegrerade klasser på lågstadiet*. Stockholm: Liber UtbildningsFörlaget

Elektroniska källor

Läraryrket (2001) *Lärares handbok*. Tryckindustri Information, Solna 2001
Hämtat den 12 november 2006, från
www.skolverket.se

Bilaga 1, Samtyckeslapp

Hejsan!

Vi skriver just nu en C-uppsats där vi vill få fram vad elever och föräldrar tycker är bra med åldersblandade klasser. Vi har tänkt intervjua några elever i 2-3 A och måste enligt lag ha föräldrars godkännande för att få göra detta. Intervjun går till så att vi har en bandspelare på, som spelar in intervjun. När vi är klara lyssnar vi av bandet och skriver ner hela intervjun. Eleverna, banden och våra anteckningar förblir anonyma. Om det är okej att Ert barn blir intervjuat så kan Ni skriva under denna lapp och skicka med den till skolan imorgon. Intervjuerna äger rum tisdagen den 21/11.

Tack på förhand!

Mvh Anna Björk och Cecilia Pålsson

Det är okej att intervjua mitt barn:.....

Vid frågor kan Ni ringa hem: XXXX-XXXX, eller till mobil: XXXX-XXXXXX

